

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE GRAU

TEMPS DE CANVI: LA TRANSICIÓ DEMOCRÀTICA A SANTA MARGALIDA (1975-1983)

Miguel Ángel Marrero Jimeno

Grau d'Història

Facultat de Filosofia i Lletres

Any acadèmic 2020-21

TEMPS DE CANVI: LA TRANSICIÓ DEMOCRÀTICA A SANTA MARGALIDA (1975-1983)

Miguel Ángel Marrero Jimeno

Treball de Fi de Grau

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat de les Illes Balears

Any acadèmic 2020-21

Paraules clau del treball:

Transició democràtica, Santa Margalida, Can Picafort, política

Dr. Antoni Marimon Riutort

Autoritz la Universitat a incloure aquest treball en el repositori institucional per consultar-lo en accés obert i difondre'l en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor/a		Tutor/a	
	Sí	No	Sí	No
	x	☐	☐	☐

Resum

El període històric conegut amb el nom de transició democràtica, transició política o simplement Transició (1975-1982), on té lloc el procés de substitució d'un règim dictatorial en favor d'un nou sistema democràtic basat en un règim de monarquia parlamentària que protagonitzà l'estat espanyol a les darreries del passat segle, ha esdevingut un estudi recurrent per la historiografia espanyola. En aquest sentit, el present treball es presenta com una aproximació qualitativa des del punt de vista del municipi de Santa Margalida (Mallorca, Illes Balears).

Mitjançant l'anàlisi dels diferents processos electorals i polítics (referèndums, eleccions, estatut d'autonomia i establiment de noves institucions democràtiques) que, des de la mort del dictador Francisco Franco fins a la consolidació del nou sistema, tengueren lloc tant al conjunt de l'estat com al municipi, s'intentarà esbrinar la realitat d'aquest procés al poble.

Així doncs, des d'un punt de vista polític, incorporant aspectes de diferents tendències historiogràfiques com la nova història política, la història local o la microhistòria s'intenta abordar un destacat episodi de la nostra història que fins ara no havia rebut l'atenció que mereix a Santa Margalida.

Índex

1. Introducció	3
2. Hipòtesi i objectius	4
3. Fonts i metodologia	4
4. Estat de la qüestió	7
5. La transició espanyola (1975-1982)	9
6. Context social, econòmic i polític de Santa Margalida	11
7. La Transició política a Santa Margalida	13
7.1 Referèndum Projecte de Llei per a la Reforma Política de desembre de 1976	13
7.2 Eleccions generals juny 1977 a Santa Margalida	15
7.3 Referèndum Constitució desembre 1978 a les Illes Balears	16
7.4 Eleccions generals març 1979 a Santa Margalida	17
7.5 Eleccions municipals abril 1979	18
7.6 Eleccions preautonòmiques abril 1979	19
7.7 Eleccions generals octubre 1982 a Santa Margalida	20
7.8 Eleccions municipals maig 1983 a Santa Margalida	22
7.9 Eleccions autonòmiques maig 1983 a Santa Margalida	22
7.10 L'evolució del vot a Santa Margalida	23
7.11 L'Estatut d'Autonomia	28
7.12 1983: la fi de la Transició a Santa Margalida	29
8. Societat i cultura	30
9. Conclusions	32
10. Fonts	34
11. Bibliografia	35
12. Apèndix documental	41

1. Introducció

El present treball neix amb la voluntat de recuperar un dels episodis més destacats de la història contemporània recent del municipi de Santa Margalida. Aquest fet correspon a la Transició democràtica espanyola que s'inicia amb la mort del dictador Francisco Franco Bahamonde el dia 20 de novembre de 1975. Si bé Santa Margalida compta amb grans historiadors que han realitzats nombrosos estudis sobre el seu passat —Antoni Rubí Ribot s'aproxima a la realitat del poble abans del segle XX i a inicis d'aquest amb *En aquell temps...: la Vila abans de 1925* (diversos toms) (1999); per la seva banda, Rafel Bordoy ha estat un il·lustre personatge que ha aportat destacats estudis sobre el poble de Santa Margalida, a *Portals oberts al carrer* (2008) fa un petit repàs a la història més recent del poble i esgrimeix una sèrie d'aspectes generals a nivell demogràfic i social sobre aquest. *Ofici de ferrer, feina de batle: Pere Cladera (1910-1977)* (2002) és una obra on s'estudia al figura de Pere Cladera, personatge molt estimat pel poble i que fou batle d'aquest per més de tretze anys; incomptables són els estudis que el doctor en història Antoni Mas ha realitzat sobre la Vila, el llibre escrit conjuntament amb Xisco Bergas, Jaume Escales i Miquel Àngel Tortell *Paper Blanc! Els darrers mesos de la República i la Guerra Civil a Santa Margalida* (2013) és una obra fonamental sobre el període bèl·lic i la repressió que tengué lloc al municipi, a més, aquest volum esdevé una referència i un mirall per a l'autor de l'estudi que teniu a les mans. Encara més, i com no podia ser d'altre manera, el professor Mas també s'ha encarregat d'estudiar el municipi des de diferents períodes històrics, la seva obra *El procés d'evolució urbana de la vila de Santa Margalida: de l'edat mitjana fins a l'actualitat* (2011) n'és un bon exemple— en concret el període transicional mai no ha estat investigat amb massa detall. Si bé és cert que Antoni Mas juntament amb Jaume Escales redactaren un article titulat «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de Santa Margalida»¹ que vol servir com un petit assaig d'apropament al tema de la transició. En les sis pàgines d'extensió d'aquest article, els autors repassaran de manera molt genèrica el context polític de la transició a la Vila (esmentant les eleccions municipals de 1979 i 1983) contextualitzant-lo dintre d'una realitat econòmica i sociocultural molt singular. En concret, realitzaran un especial èmfasi en la transformació econòmica de cap a un sector terciaritzat turístic que experimentarà el municipi durant aquests anys, així com els canvis culturals i que sobre la mentalitat del poble aquest procés provocarà. Si bé l'article és breu, es correspon (pensam) amb la intenció original dels autors, que no és altre que realitzar una petita aproximació sobre el període de la transició espanyola al municipi margalidà. En aquest sentit, el treball que el lector té a les mans es presenta com un estudi continuador d'aquesta obra embrionària, essent la present d'un caràcter més extens i detallat.

Amb tot plegat, la transició és una qüestió escassament tractada al municipi i que com tendrem temps de reflectir, ha estat un estudi molt profitós a diferents pobles de Mallorca —i ja no en xerrem a nivell nacional—. Així doncs, la necessitat de recuperar aquest episodi de la història del municipi de Santa Margalida correspon no només a una de les motivacions principals del treball i

¹ Mas i Fornés, Antoni (1998). «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de a Santa Margalida». *Simposi 25 anys Institut d'Estudis Balearics. La Transició a les illes Balears*. Pàgines: 283-288.

factor clau de la seva importància, sinó gairebé en una obligació per a nosaltres plantejar aquesta investigació.

2. Hipòtesi i objectius

Considerant aquest com un dels primers estudis que analitza el període de la Transició democràtica al poble de Santa Margalida, els nostres objectius han de ser d'un caràcter més general que l'habitual a aquest tipus d'investigació acadèmica, a fi de poder obtenir una imatge global d'aquest procés.

En aquest sentit, la nostra hipòtesi general és esbrinar com es produí el procés transicional al municipi. En particular, tractarem d'esbrinar si la Transició tengué a Santa Margalida diferències substancials respecte del procés estatal i per tant conèixer les característiques pròpies que puguin fer d'aquest un cas destacat, singular i diferent. Per consegüent, podem dir que la nostra hipòtesi planteja conèixer com va transcorre la transició a Santa Margalida per en essència esbrinar que suposà per al poble aquest període.

Pel que fa als objectius, aquests han de correspondre a qüestions més concretes, tot i que com ja hem dit, seran més genèriques del que correspondria a qualsevol altre investigació acadèmica degut a la manca d'estudis. En primer terme, i com correspon als historiadors, cal establir una cronologia concreta (inici i final) d'aquest procés a Santa Margalida. Com un pot comprovar llegint el títol, nosaltres establim la data d'inici —lògicament— en l'any 1975 mentre que el procés conclouria el 1983, per conèixer el perquè d'aquesta cronologia el lector s'haurà d'introduir en el present estudi. En un altre ordre de coses, aquest és en essència un estudi que es realitza des d'un punt de vista polític i com a tal, un dels apartats més destacats anirà destinat a l'anàlisi i evolució d'aquest procés a través de les diferents eleccions, plebiscits i referèndums que tengueren lloc des de 1976 fins 1983. Amb això volem analitzar quins partits tengueren èxit al municipi i quins sectors ideològics predominaren al poble a fi de poder comparar-ho amb el procés estatal i esbrinar les diferències i particularitats del nostre poble. Com és lògic, aquests esdeveniments polítics s'han d'emmarcar en un context social i econòmic determinat, en concret aquest serà un segon apartat del projecte on ens apropiarem a aquesta realitat.

3. Fonts i metodologia

El present treball, com qualsevol altre projecte que tengui com a objectiu aportar informació original, presenta dos tipus de fonts consultades. En primer lloc trobam les fonts secundàries ja elaborades per altres autors com poden ser llibres i articles que hem emprat a mode de contextualitzar el moment històric, polític i social de la Transició; els referèndums, les diferents eleccions generals o l'aprovació de la Constitució espanyola han estat blocs prou importants com per també haver-los de contextualitzar a l'estudi. En aquest sentit, algunes obres que hem emprat són: «La Transición española» (2013) redactada per l'hispanista Paul Preston, «La Transición española. Luces y sombras» (2010) de Pere Ysàs, l'article d'Elena Yeste «La Transición española.

Reconciliación nacional a cambio de desmemoria: el olvido público de la Guerra Civil» (2010), entre d'altres. Pel que fa al procés de documentació sobre els diferents partits polítics i la redacció d'aspectes fonamentals sobre la seva ideologia, formació o bases socials, aquesta informació ha estat extreta en la seva majoria del *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)* (publicat en l'any 2012) dirigit pels doctors en història i professors de la Universitat de les Illes Balears Antoni Marimon i Sebastià Serra. A més a més, tot i no haver extret informació sobre els següents volums, els llibres *La Transició democràtica a la Vall de Sóller (1973-1983)* d'Antoni Quetglas (2007) i *Porreres. Noves fites polítiques i culturals, 1970-1995* de l'autor Bernat Bauçà (1999), on s'analitzen els processos transicionals a aquests dos pobles, han estat fixats com a models del present treball a l'hora d'abordar la qüestió de la Transició a Santa Margalida. Altres obres consultades a fi de contextualitzar la realitat social, econòmica i política pròpia del poble de Santa Margalida han estat: *Portals oberts al carrer* de Rafel Bordoy, Josep Alomar i Cristòfol Morey (2008) i els articles del doctor Antoni Mas «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de Santa Margalida» (1998, amb Jaume Escalles) i «Expansión agraria, turismo y desagrarización en Mallorca durante el siglo XX. Una aportación a partir del estudio de la comunidad rural» (1992). Com no podia ser d'altre manera, la premsa mallorquina també ens ha aportat gran quantitat d'informació sobre aspectes polítics, socials, culturals i econòmics de La Vila durant la Transició, en concret, dos diaris hem de destacar: *Diario de Mallorca* i *Baleares*.

Per altre banda, el contingut nou i innovador que presenta aquest treball —i que correspon al gruix majoritari del treball— ha estat elaborat a través de diferents fonts primàries: a fi de determinar els diferents resultats electorals que protagonitzà el municipi, els dos referèndums, així com l'aprovació de l'estatut d'autonomia, hem hagut de recórrer a diversos documents que hem pogut trobar a l'Arxiu Municipal de Santa Margalida. En aquest sentit, hem consultat actes de plens, correspondència d'entrada i sortida, comissions de governs, entre d'altres. Encara més, la immensa base de dades sobre informació electoral del Ministeri de l'Interior ha estat un pilar elemental a l'hora de poder completar la informació sobre les diferents cites electorals que tant generals, autonòmiques com municipals han estat celebrades al municipi de Santa Margalida durant el període transicional. Així mateix, per tal d'endinsar-nos en el context social i polític del poble de Santa Margalida hem pogut recórrer a articles de premsa del moment que varen ser recollits i guardats al dietari personal del capellà de la parròquia de Santa Margalida, Mateu Amorós, els quals han pogut ser examinats a través de l'arxiu parroquial d'aquesta mateixa institució.

Deixant de banda les fonts consultades, cal realitzar una petita explicació sobre la metodologia que hem fet servir a l'hora d'elaborar el present estudi. En primer lloc cal establir que el nostre treball consisteix en una anàlisi des del punt de vista de la història política sobre la Transició democràtica a Santa Margalida. Tot i que incorporant altres qüestions que consideràvem oportunes com ara aspectes de caràcter socials, econòmics, demogràfics o culturals que de manera coetània tenien lloc al poble durant aquest moment històric. Des d'un principi, la intenció fonamental amb aquest treball ha estat poder posar a disposició dels margalidans tots aquests coneixements que hem anat

incorporant a les presents pàgines. Tanmateix, la present recerca no finalitzaria amb l'entrega del Treball de Final de Grau en la data establerta, sinó que es continuaria ampliant a fi de poder abastar tots aquells aspectes de la vida margalidana durant aquest episodi històric que no haguéssim pogut abordar fins al moment. Així doncs, la present obra seria ampliada i perfeccionada (per exemple amb l'incorporació d'entrevistes, fet que ens ha resultat impossible d'integrar al present treball) una vegada sapiguem —mitjançant la nota que el tribunal de correcció ens establirà— que l'empresa que em iniciat transita per un bon camí. L'objectiu final és continuar amb la investigació a fi de que aquesta pugui ser publicada i donada a conèixer als veïnats del municipi.

Si bé la història política és una tendència que impregna de manera palpable el present treball, no podem obviar que aquest projecte es troba enfocat des del punt de vista de la microhistòria i la història local. Segons el nostre parer, la microhistòria serveix per demostrar o desmentir afirmacions que des d'una història més generalista s'han anat formant i que resulten difícilment rebatibles si no es realitzen estudis des d'un punt de vista més concret i detallat². En el nostre cas, el període de la transició ha estat emmarcat per la historiografia espanyola dintre d'uns esquemes molts rígids de consens, cordialitat i diàleg. Per tal de corroborar o desmentir aquestes afirmacions, la microhistòria ens permet aprofundir sobre els fets d'una manera més còmoda respecte d'altres tendències metodològiques. Així doncs, des d'un camp d'observació més específic poden sorgir dades més precises i exactes. Per altre banda, el camp de la història local ens permet apropar-nos a un episodi històric de gran envergadura a fi de conèixer les diferències i similituds d'aquest a dos indrets determinats (en aquest cas, el conjunt de l'estat i per l'altre el nucli rural de Santa Margalida). En conjunt, pensam que la microhistòria és la millor fórmula per tal d'apropar-nos als esdeveniments pretèrits d'una forma més acurada i propera; a més a més, entenem l'aprofundiment en la història local com un enriquiment tant per a la història regional (i per tant de les Illes Balears) com per a l'estatal³.

Així mateix, no podem deixar de mencionar l'estructura del nostre treball. Aquest modest escrit ha estat dividit en cinc grans blocs: un primer on abordam l'estat de la qüestió sobre la Transició democràtica espanyola a nivell estatal, balear i municipal pel que fa al cas de Santa Margalida. Segonament, introduïm al lector dins el context sociopolític estatal per la qual va travessar la Transició democràtica espanyola. En ell hem analitzat que suposa el període transaccional per a l'estat espanyol, la comunitat autònoma de les Illes Balears i el municipi de Santa Margalida. El següent apartat correspon a una anàlisi detallada del context social, econòmic i polític del municipi margalidà en el moment en que s'inicia el procés transicional, tot fent referència a aspectes com el creixement urbanístic del poble costaner de Can Picafort, la terciarització de l'economia municipal o el creixement demogràfic que experimentaren els diferents nuclis de població. El proper bloc, i punt més destacat del treball, ha estat titulat amb el nom de «La Transició política a Santa

² Man, Ronen (2013). «La microhistoria como referente teórico-metodológico. Un recorrido por sus vertientes y debates conceptuales». *Historia Actual Online*, 30. Pàgines: 167-173.

³ Lacomba, Juan Antonio (2008). «La historia local y su importancia» *I Congreso de Historia de Linares*. Pàgina: 455.

Margalida» on hem volgut analitzar els aspectes purament polítics del procés transicional, així doncs i sempre amb ordre cronològic s'han reflectit els diferents referèndums, eleccions generals, preautonòmiques, autonòmiques i municipals que s'han celebrat al nostre municipi. Com també hem tengut temps de tractar l'estatut d'autonomia que les Illes Balears varen obtenir en l'any 1983. El darrer capítol correspon a una exposició dels esdeveniments socials i culturals més destacats que tengueren lloc a Santa Margalida durant aquests anys. Finalment, el lector trobarà un breu apartat de conclusions on s'exposaran les diferents deduccions que hem extret del nostre projecte. Per altre banda, a les darreres pàgines es podrà consultar un apèndix documental que serveix d'ampliació d'alguns aspectes referits dins el cos del nostre treball.

4. Estat de la qüestió

La transició ha estat una matèria considerablement estudiada a Espanya ja que nombrosos autors han volgut donar el seu punt de vista sobre aquest episodi de la nostra història, fins ara la corrent predominant era aquella que acceptava el discurs oficial del consens, la moderació i el diàleg, de manera que aquests reflectien la transició com a un procés modèlic tant per a la història espanyola com per a qualsevol exemple de transició democràtica, alguns exemples en aquest sentit serien: l'obra *Golpe mortal: asesinato de Carrero Blanco y agonía del franquismo* (1983) dels autors Ismael Fuente, Javier García i Joaquín Prieto; les memòries d'un dels darrers Ministres d'Obres Públiques del franquisme, Fernández de la Mora, *Río arriba. Memorias* (1995) o l'obra de José Luis de Vilallonga *El Rey* (1993), entre d'altres. Contràriament, als darrers anys ha tengut lloc un procés revisionista i de crítica cap a aquest període històric que renega de les valoracions tan afables que els anteriors estudis li havien dedicat. Alguns d'aquesta autors crítics serien: Pere Ysàs: «La Transición española. Luces y sombras» (2010), Germán Labrador Méndez «¿Lo llamaban democracia? La crítica estética de la política en la transición española y el imaginario de la historia en el 15-M» (2014) o Pablo Castellano amb l'obra *Por Dios, la patria y el rey, La Transición española* (2001).

A nivell regional, la transició ha estat un tema bastament estudiat, nombrosos són els exemples d'estudis sobre aquest període a les diferents comunitats autònomes: diversos han estat els investigadors que han participat en la formació del relat català durant el procés de la transició, com Antoni Segura i Mas i Rafael Aracil amb el seu manual *Memòria de la Transició a Espanya i a Catalunya* (2006) o Pere Ysàs «Democracia y autonomía en la transición española» (1994). Andalusia ha estat una terra també fructífera en aquest àmbit, Víctor Pérez Escolano amb «La arquitectura de la democracia en Andalucía» (2012), Manuel Ruiz Romero «La prensa de Andalucía durante la transición» (1998) o Sofia Rodríguez López amb «La transición española: una reflexión desde el sur» (1999) en són alguns exemples de com el sur també ha contribuït àmpliament en nodrir la literatura d'aquest procés. Altres autors com Xosé Maria Núñez Seixas o Seoane Emilio Grandío han volgut introduir a Galícia en aquesta anàlisi, «¿Colonia o champú? El nacionalismo gallego en la transición democrática» (2015) o «La maquinaria de la transición. Estado y Democracia: la UCD en Galicia» (2015) són respectivament mostres de la seva aportació al camp.

Per no saturar de títols i autors, acabarem amb unes referències als estudis de la transició al País Valencià —Ramon Aznar i García «Los inicios de la transición democrática valenciana» (2020)— i Castella-La Manxa —*La transición democrática en Castilla-La Mancha (1976-1983). Proceso autonómico y construcción regional* (2005) de José Antonio Castellanos i Julio Aróstegui Sánchez — evidenciant així com els estudis de la transició han estat una gran font d'anàlisi a les diferents comunitats i regions que conformen l'estat.

Pel que fa a les Illes Balears, diversos han estat els autors que sobre aquest procés hi han treballat: Sebastià Serra Busquets, juntament amb Arnau Company Matas i Antoni Vives Reus realitzaren l'article «Prensa, turismo y transición democrática en las Islas Baleares» (2014), Miquel Payeras Femenias aportà el col·leccionable *Memòria viva: Mallorca des de la mort de Franco fins avui (1975-1995)* (1996), Manuela Aroca Mohedano amb «El sindicalismo en la hostelería de Baleares: del franquismo a la democracia» (2016) o «El independentismo en las Islas Baleares (1974-2011). Aspectos definitorios» (2014) de Joan Pau Jordà i Miquel Amengual són proves evidents dels estudis de la transició que s'han fet a les nostres illes. Però si acotam la nostra recerca a un nivell encara més concret, descobrirem que múltiples autors han versat sobre aquest tema a nivell municipal. Nombrosos són els pobles que compten amb un estudi sobre la seva transició: Sóller —*La transició democràtica a la Vall de Sóller (1973-1983)* (2007) d'Antoni Quetglas Cifre—, Sa Pobla —*La transició a Sa Pobla. El camí cap a la democràcia (1973-1987)* (2018) de Joana Maria Comas Boyeras—, Porreres —Bauçà Garau, Bernat, *Porreres. Noves fites polítiques i culturals, 1970-1995* (1999)—, Inca —*La Transició a Inca: aspectes polítics (1975-1981)* de Miquel Pieras Villalonga (1997)—, Pollença —Pere Salas dedica un extens capítol del seu llibre *Història de Pollença. Segle XX* (2011) a l'anàlisi del procés transicional al municipi pollencí— o Santa Maria del Camí —*Memòria del fred: cròniques d'una transició* (2006) de Llibert Ferri— en són exemples.

Com veim, la transició democràtica des d'un punt de vista municipal ha estat un tema recurrent entre historiadors, periodistes i escriptors mallorquins, els quals han volgut deixar per escrit els esdeveniments i testimonis d'aquells que visqueren l'episodi transicional. Com no pot ser d'una altre manera, el present treball neix condicionat per aquest fet. Així doncs, el present estudi s'emmarca com un dels primers treballs sobre el període transicional al municipi de Santa Margalida a fi d'esbrinar com aquest afectà al poble i quines particularitats el caracteritzaren.

En darrer terme, no podem deixar de comentar quina és la realitat dels estudis sobre la transició al poble de Santa Margalida. En aquest sentit, l'únic treball del qual tenim constància que versí sobre aquesta qüestió esdevé el ja citat article «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de Santa Margalida» de Jaume Escales Tous i Antoni Mas i Fornes publicat en l'any 1996 al volum *La Transició a les illes Balears* (sic) publicat pel l'Institut d'Estudis Baleàrics degut a la celebració del 25 aniversari d'aquesta institució. Pel que fa a l'article, aquest esdevé una aproximació molt general del procés transicional al poble margalidà. En ell s'aborden temes com el context econòmic, cultural i social del poble i es detalla com la Transició tingué lloc en un moment

de canvi del model econòmic del municipi on el sector turístic s'establiria com a predominant. Una remodelació econòmica que duria amb ella el creixement del nucli costaner de Can Picafort. Aquest creixement vendria, entre d'altres qüestions, motivat per la forta migració d'origen peninsular que rebrà el municipi i que es concentrà a aquest nucli costaner. L'article fa referència als canvis culturals, socials i sobre la mentalitat margalidana que aquest procés provocà. Com és lògic, no podia mancar una anàlisi de la realitat política del moment, en aquest sentit el text analitza les fonamentals eleccions municipals de 1979 i 1983, per altre banda examina concisament els partits polítics destacats del poble durant aquell període (UCD, PSOE i UM), així com esmenta un dels temes que més fortament marcaren l'agenda política del poble durant aquells anys com fou la gestió del creixement i consolidació com a nucli turístic de l'antiga colònia d'estiueig de Can Picafort i com la seva anàrquica expansió fou un important punt de debat a l'Ajuntament municipal. En darrer terme, es té en consideració una dels principals institucions culturals del municipi i segurament l'única en funcionament durant aquells anys com fou el Club Hero, fundat en el 1977 i que publicà una revista a partir de l'any següent⁴.

Com hem pogut veure, en termes generals la qüestió de la transició democràtica a Santa Margalida és un món desconegut i que encara es troba per descobrir, en aquest sentit, el present treball correspon al primer estudi detallat i que de manera exhaustiva aborda aquest període històric del municipi.

5. La transició espanyola (1975-1982)

La historiografia espanyola a batejat el procés transicional que s'inicia amb la mort del dictador Francisco Franco al novembre de 1975 i finalitzaria amb la instauració d'un sistema democràtic, amb el nom de Transició democràtica, Transició política o simplement Transició. Aquest procés és complex i diferents autors situen la fi d'aquest en moments dispars, nosaltres consideram que la data més encertada seria 1982, doncs és l'any en que arriba al govern un nou partit polític, el PSOE⁵, el qual no havia tengut cap lligam amb l'anterior règim.

Dijous, 20 de novembre de 1975, són les 05:25 hores, a la televisió RTVE deixa d'emetre momentàniament la seva programació habitual de matinada, el presentador de la cadena estatal dona pas a un afligit President del Govern, Carlos Arias Navarro, qui oficialitza el que des de feia mesos era ja una qüestió de temps⁶. Arias Navarro havia arribat al carreg de president un any abans, essent elegit com a tal pel dictador després de la mort del seu antecessor i principal home de confiança, Carrero Blanco. El seu va ser un govern ple de tensions: internes, entre el sector aperturista i els immobiliistes; així com amb una oposició ciutadana que estava amenaçant el camí del govern i per tant del propi president. Incapaç de fer front als múltiples problemes, el monarca decideix fer un

⁴ Mas i Fornés, Antoni (1998). «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de a Santa Margalida». *Simposi 25 anys Institut d'Estudis Baleàrics. La Transició a les illes Balears*. Pàgines: 286 i 287.

⁵ En contraposició d'UCD que havia estat el partit ideat per l'estat per tal de liderar aquest procés.

⁶ EFE (2015). «Españoles, Franco ha muerto». *elDiario.es*. [en línia].

canvi i triar una nova persona pel carreg de President. D'aquesta manera, un jove desconegut amb passat franquista i una estreta relació amb el rei serà l'elegit. Adolfo Suárez arribà a la Presidència del Govern en juliol del 76. Aquest, conduit per les seves conviccions i pels successos que al carrer tenien lloc, liderarà un procés en el qual: es traurà endavant el Projecte de Reforma Política i es desmantellaran les institucions bàsiques del règim (aconseguint donar mort a les Corts franquistes), aconseguirà establir una nova constitució i convocar unes eleccions generals democràtiques en l'any 1977. Els resultats d'aquestes eleccions suposaran un abans i un després amb el franquisme⁷, doncs el poble espanyol elegirà una opció no continuista respecte l'anterior règim, tot i que tampoc optà per una via rupturista. D'aquesta manera, els comicis atorguen a UCD un terç dels vots, el que li suposà una aclaparadora majoria parlamentària, tot i que sense arribar a l'absoluta. El fet de no arribar a dominar de manera clara el taulell parlamentari propiciarà que la transició hagués de transitar per un camí de consens i diàleg —desmentint, per tant, que aquesta fos la voluntat inicial del govern com alguns autors han volgut entendre⁸—. Després d'unes dures negociacions amb diferents representants de l'estat, l'any 78 és aprovada la nova constitució, la qual estableix un règim democràtic amb forma de monarquia parlamentària.

En 1981 i després de grans conflictes interns al partit, les protestes socials al carrer i la vigilant actitud dels militars en front de la monarquia i el govern⁹, Adolfo Suárez dimiteix com a president del Govern espanyol i es substituït pel el seu company de partit Leopoldo Calvo-Sotelo. Durant la sessió d'investidura del que havia de ser el nou president un grup de guàrdies civils comandats per Antonio Tejero assaltaren el *Congreso*, minuts després, el Capità General de la III Regió Militar, Jaime Milans del Bosch, treu els tancs i ocupa la ciutat de València, segons les seves paraules, per «garantir l'orde» a la seva regió militar. Després d'un vespre intens i de moltes cridades telefòniques, del Bosch retira l'estat d'excepcionalitat que havia establert a la ciutat del Túria i l'endemà, Tejero dona el cop per fallit¹⁰. Dies després Leopoldo Calvo-Sotelo jurarà el carreg de President del Govern en un context de trauma, poc temps més tard es convocaran unes eleccions que confirmaran l'enfonsament d'UCD i l'arribada a la presidència del líder del del partit socialista, Felipe González.

Quant a les Illes Balears, el procés transicional transità dintre dels paràmetres estatals. Aquest procés es veié emmarcat en un context de crisi econòmica que afectà tots els sectors econòmics insulars i que agreujà la conflictivitat laboral i efervescència social, en consonància amb la resta de

⁷ Ysàs, Pere (2010). «La transición española. Luces y sombras». *Ayer*, 79. Pàgina: 35.

⁸ *Ibid.*, 41.

⁹ Recordem que la legalització del PCE l'abril del 77 i l'anterior marxa verda marroquí (novembre del 75) que induïren a que el monarca espanyol renunciés al territori del Sàhara Occidental, havien estat dos esdeveniments que varen provocar la fúria i el recel de l'exèrcit cap aquestes dues figures.

¹⁰ EFE (2011). «Las 18 horas que pusieron en vilo la democracia». *La Vanguardia*. [en línia].

l'estat¹¹. A nivell polític, els canvis a les Illes durant la transició foren molts i es produïren a un ritme força dinàmic. Després de les eleccions de 1977, on UCD va obtenir una àmplia victòria a les Balears, s'inicià el procés descentralitzador de la preautonomia, un esdeveniment que va provocar una gran acceptació a les Illes, fet que es visualitza en la manifestació de dia 29 d'octubre de 1977 a Palma on s'hi varen concentrar fins a 30.000 persones. Obtinguda aquesta preautonomia, es constituí el Consell General Interinsular de manera provisional. Les principals tasques que desenvoluparen les institucions preautòniques tenien com a referència tres punts claus: la qüestió urbanística, el debat lingüístic i la conclusió del procés autonòmic. Així les coses, el nou Estatut de les Illes Balears s'oficialitzà el febrer del 83, aquest text conferiria a les Balears unes competències menors respecte a altres comunitats com Catalunya, Galícia o el País Basc. A nivell de govern, establí una organització conformada per: Parlament de les Illes Balears, Govern i Presidència de la Comunitat, alhora que es mantindrien els tres consells insulars¹². En l'àmbit de la cultura, les llibertats democràtiques afavoriren un reviscolament del món cultural i lingüístic del català de les illes.

Amb el fracàs del cop d'estat, la victòria del PSOE a les eleccions del 82 i la celebració de les primeres eleccions autonòmiques David Ginard i Miquel Àngel Casanovas¹³, consideren que es posa fi al procés transicional i es dona pas a la consolidació democràtica.

6. Context social, econòmic i polític de Santa Margalida

Toni Más, margalidà il·lustre i reputat historiador, destaca al pròleg del llibre *Portals oberts al carrer* Santa Margalida com un «poble pagès»¹⁴. Segons Mas, aquesta característica definí al poble per més de 750 anys, essent un dels darrers pobles de Mallorca en perdre el seu caràcter agrari. Per exemplificar-ho, l'historiador ens mostra com a la dècada dels setanta (quan Can Picafort, poble costaner pertanyent al municipi, ja era un dels centres turístics més destacats de la zona) encara a La Vila més de la meitat de la població es dedicava a l'agricultura i la ramaderia. El propi Mas ens destaca com a l'obra *Evolución social económica agraria. Islas Baleares*¹⁵ el seu autor Joan Jaume Miralles definia l'ambient margalidà com «genuïnament agrari»¹⁶. Malgrat això, poc temps després, cap a mitjans dels anys vuitanta, aquest ambient s'esvaïrà tan ràpidament com llarga va ser la seva presència. Així doncs, el sector serveis encapçalat per la indústria turística de masses guiarà la nova economia municipal i d'aquesta manera transformarà l'agenda social i cultural del poble.

¹¹ Casanovas, Miquel Àngel i Ginard, David (2006). *L'època contemporània a les Illes Balears (1780-2005)*. Palma: Edicions Documenta Balear. Pàgines: 114-117.

¹² *Ibid.* pàg. 122.

¹³ *Ibid.* pàg. 124

¹⁴ Alomar, Josep; Bordoy, Rafel i Morey, Cristòfol (2008). *Portals oberts al carrer*. Santa Margalida: Ajuntament de Santa Margalida. Pàgina: 7.

¹⁵ Miralles Jaume, Juan (1973). *Evolución social económica agraria. Islas Baleares*. Palma: Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Baleares "Sa Nostra".

¹⁶ Alomar, Josep; Bordoy, Rafel i Morey, Cristòfol. (2008). *Portals oberts al carrer*. Pàgina: 7.

En termes generals, l'economia margalidana se sustentava fins a finals del segle XX en el sector primari. Aquesta activitat era garantia de seguretat, però no evitava que els margalidans hagessin de fer grans esforços per viure, sobretot durant el segle XIX¹⁷. Ja al segle XX, el procés de parcel·lació de les terres dels senyors (que a la Vila tengué lloc de manera lenta i continuada) provocà que entre 1900 i 1930 els pagesos mitjans del poble tengueren un major accés a la propietat de terres, la qual cosa millorà considerablement les seves condicions —sobretot si tenim en compte que fins a aquesta parcel·lació a les terres de Santa Margalida hi predominava la gran propietat¹⁸—. Alhora dugueren a terme una transformació del camp i els conreus margalidans, doncs aquests pagesos enfocaren la seva producció agrícola en una en vistes al mercat. Així doncs, començaren a canviar els conreus d'unes terres on la garriga era la plantació preponderant (degut a que era la producció de menys valor i per tant aquella de la qual els senyors es desfeien abans) passant a invertir i conrear els seus camps amb arbres ametllers, figueres, vinyes o invertint en la producció de cereals¹⁹.

Tot i la preponderància del sector primari, singularitzat per una petita propietat enfocada a l'agricultura de secà, La Vila també experimentà un cert desenvolupament industrial reflectit en una sèrie de fàbriques, el sorgiment de diverses fusteries o ferreries i alguns concessionaris de cotxos²⁰.

Tot i l'incipient *boom* turístic que ja es començava a entreveure, molta gent del poble considerava, als anys seixanta, com «quelcom aliè»²¹ a ells tota aquella indústria que acabaria per transformar l'illa. No fou per tant fins a inicis dels anys vuitanta en que el sector terciari agafà la capdavantera com a motor de l'economia margalidana. Una de les conseqüències d'aquest canvi en el model econòmic fou el creixement de Can Picafort, fins ara una petita colònia d'estiueig d'aproximadament 160 persones cap al 1960²², passarà a convertir-se en una destacada zona turística que al 1972 ja comptava amb 8.750 places hoteleres²³.

Pel que fa al marc demogràfic, la població margalidana a mitjans del segle XIX es situà en uns 2.625 habitants. El poble experimentà un destacat creixement a partir de la segona meitat d'aquest segle i en 1887 el nombre de persones quasi es duplicà (arribant a les 4.054 persones). Aquest

¹⁷ *Ibid.* pàg. 19.

¹⁸ Mas i Forners, Antoni (1993). «Expansión agraria, turismo y desagrarización en Mallorca durante el siglo XX. Una aportación a partir del estudio de una comunidad rural». *Segundo Congreso de Jóvenes Geógrafos e Historiadores*. Pàgina 2.

¹⁹ Alomar, Josep; Bordoy, Rafel i Morey, Cristòfol (2008). *Portals oberts al carrer*. Pàgina: 19.

²⁰ *Ibid.* pàg. 21.

²¹ Miquel Segura *Cròniques margalidanes. Santa Margalida, Can Picafort, Son Serra*. Pàgina 13

²² Segura, Miquel (2019). *Cròniques margalidanes. Santa Margalida, Can Picafort, Son Serra*. Palma: Gràfiques Gelabert. Pàgina: 8.

²³ Mas i Forners, Antoni (1993). «Expansión agraria, turismo y desagrarización en Mallorca durante el siglo XX. Una aportación a partir del estudio de una comunidad rural». *Segundo Congreso de Jóvenes Geógrafos e Historiadores*. Pàgina: 8.

número de població romandrà estable fins a finals del segle XX on, ara per motius d'un canvi de model econòmic, la població del municipi s'incrementarà gradualment fins a sobrepassar els sis mil habitants en 1986²⁴. Aquesta xifra es mantindrà més o manco estable fins a l'any 1998 en que el municipi sobrepassà les 7.000 ànimes, moment a partir del qual la població del municipi no s'aturà de créixer: 7.943 en l'any 2000, 11.626 a l'inici de la primera dècada, fins arribar a les 12.797 persones de l'any 2020²⁵.

Per altre banda, Santa Margalida no serà una excepció dintre del procés immigratori mallorquí de finals del segle XIX i inicis del XX, on milers d'illencs partiren a Amèrica i França a la recerca de millorar les seves condicions de vida. En aquest sentit, Santa Margalida n'és un exemple més d'aquest camí, on molts veïnats del poble acabaren per instal·lar-se a terres tan diverses com l'Argentina, Cuba, el Brasil o Mèxic²⁶. Aquest procés, però, es capgirà a partir dels anys 90 quan Santa Margalida es convertirà en un poble receptor d'immigrants. Atrets per un turisme que prometia feina i una vida més fàcil que a les seves terres d'origen, milers de peninsulars s'instal·laren al municipi, sobretot a Can Picafort.

En darrer terme, caldria destacar l'agitada i peculiar vida política del municipi. Si bé dintre del nostre període d'estudi com és la Transició, el comportament del poble no es diferencia en essència de la resta de pobles de l'illa o el conjunt de l'estat, a nivell històric Santa Margalida no s'emmarca dintre dels paràmetres estatals: una bona mostra d'això és que no presenta els esquemes bipartidistes que ha caracteritzat la política estatal fins no fa molts anys. Contràriament, La Vila evidencia ser una una societat vigorosa i peculiar que ha donat lloc a opcions polítiques molt fraccionades, de les quals sempre n'han tengut preponderància partits (o agrupacions) d'abast local i/o autonomistes²⁷. Com és lògic, i com bé reflecteix Josep Alomar a *Portals Oberts al carrer*, la política margalidana ha estat determinada pel fet de comptar amb tres nuclis de població ben diferenciats.

7. La Transició política a Santa Margalida

A continuació encetarem l'anàlisi de la Transició al municipi de Santa Margalida des del punt de vista polític. En concret, s'analitzaren els diferents referèndums i eleccions (estatals, autonòmiques i municipals), així com els fets més destacats que es visqueren al poble durant aquest període.

7.1 Referèndum Projecte de Llei per a la Reforma Política de desembre de 1976

Des de l'arribada d'Adolfo Suárez a la presidència de l'estat, tant ell com el cap de l'estat el monarca Juan Carlos I començaren a plantejar una sèrie de canvis legals pactats i moderats que

²⁴ *Ibid.* pàg. 3.

²⁵ Edició *Europa Press* (2021). «Santa Margalida - Población: inmigrantes, emigrantes y otros datos sobre los habitantes de cada municipio» *epdata.es*. [en línia].

²⁶ Alomar, Josep; Bordoy, Rafel i Morey, Cristòfol (2008). *Portals oberts al carrer*. Pàgines: 23-26.

²⁷ *Ibid.* pàg. 124-126.

implicassin una evolució democràtica de l'estat però que no donessin una imatge de ruptura total amb el règim anterior. D'aquesta manera, el procés estigué sempre controlat per part de les més altes institucions del país, el Govern i la Monarquia²⁸. Aquest procés es va conèixer popularment com «de la ley a la ley a través de la ley»²⁹. La primera petjada d'aquest projecte fou la Llei per a la Reforma Política —projecte que ha estat considerat essencial per allunyar-se de l'antic règim dictatorial— aquesta llei permetia l'existència i legalització de partits polítics, així com la celebració d'eleccions lliures. Aquesta fou legalment la darrera de les Lleis Fonamentals del règim aprovades per les Corts franquistes, és per aquest motiu que foren tan importants, doncs l'acceptació d'aquesta norma per part de les Corts suposaren el suïcidi fàctic d'aquestes i de l'engranatge franquista. El 15 de desembre la llei fou sotmesa a referèndum i el resultat donà una victòria aclaparadora a l'acceptació d'aquesta. En aquest sentit, el «Sí» va obtenir 16.573.180 vots, la qual cosa suposava el 94,4% de les paperetes vàlides. L'opció contrària, el «No», ni tan sols arribaria al mig milió de vots (450.102). Tot plegat, amb un 77,72% de la participació, l'opció favorable a l'aprovació del nou Projecte de Llei va sortir guanyadora.

A nivell balear el resultat del referèndum donà una aclaparadora victòria al «Sí»³⁰. Amb un total de 379.205 persones cridades a votar, de les quals hi varen respondre el 84,22% (és a dir 319.361 ànimes) i amb més del 99% dels vots vàlids³¹ el «Sí» va obtenir 303.624 vots, mentre que l'opció que s'oposava al Projecte de Llei únicament en va obtenir 5.522. El percentatge de cada opció varia depenent de la variable que es prengui com a referència, en el nostre cas agafam el percentatge en base al cens per què (en la mesura que ens ha estat possible) així ho hem fet al llarg de tot el treball. Així doncs, en percentatge del cens, l'opció del «Sí» va obtenir el 80% dels vots del total del cens³².

Pel que fa al resultat municipal, el referèndum nacional es celebrà el mateix 15 de desembre³³. La participació fou prou elevada, el 86% del cens, la qual cosa es reflecteix en que 2.461 persones de les 3.058 que estaven cridades a votar finalment hi assistiren. Al cap de la jornada plebiscitària, el recompte dels vots procedent de les quatre meses electorals va donar com a opció més votada, amb molta diferència, l'aprovació del projecte de Llei, els més de 2.500 vots que va obtenir aquesta opció representava el 83% del percentatge de vot. La següent opció més nombrosa no fou l'opció contrària, a saber el «No», sinó la votació en blanc. A continuació, els vots contraris al projecte de llei sumaren un total de 27 paperetes, la qual cosa no suposava ni un 1% del percentatge.

²⁸ Contreras, Manuel i Cebrián, Enrique (2015). «La Ley para la Reforma Política: Memoria y legitimidad en los inicios de la Transición española a la Democracia». *Revista de Estudios Políticos*, 168. Pàgina: 111.

²⁹ Redacció *La Vanguardia* (2016). «Las Cortes franquistas se hacen el harakiri». *La Vanguardia*. [en línia].

³⁰ Per veure els resultats del referèndum a nivell illenc consultau el primer quadre de l'apèndix documental.

³¹ 318.419 vots varen considerar-se vàlids, el que equivalia al 99,71% dels vots realitzats, per la seva banda 942 varen ser nuls.

³² Si per altre banda canviem la variable en tant al percentatge de vots vàlids, el percentatge puja fins al 95,35%. Més encara puja si el percentatge és en base el total Sí+No, on la proposta afirmativa augmentaria fins al 98,21% dels vots emesos.

³³ El quadre segon de l'apèndix documental reflecteix els resultats del referèndum al municipi de Santa Margalida.

Així doncs, Santa Margalida deia la seva, i juntament amb el conjunt de l'arxipèlag, així com també de l'estat, el «Sí» al projecte de llei finalment s'imposà.

7.2 Eleccions generals juny 1977 a Santa Margalida

Dia 27 de juny de 1977 es celebraven a Santa Margalida les primeres eleccions democràtiques després de 36 anys de dictadura. Als comicis hi estaven facultats a votar més de 3.000 persones (el cens electoral constava de 3.199 veïns), dels quals hi varen assistir 2.656, el que suposa una participació del 83%. L'abstenció fou del 16,97%. Pel que fa als vots, el 97,97% d'aquests foren qualificats com a vàlids³⁴.

El partit que va obtenir la victòria va ser UCD, de fet, el triomf fou tal que ni la suma dels vots de tots els partits que s'hi varen presentar arribaria per ni tan sols apropar-se als vots obtinguts pel partit centrista³⁵. Amb el 60% dels vots, UCD es consagrava (com també ho faria al conjunt de l'estat) com el principal partit del moment i aquell que dirigiria el canvi transicional —motiu primordial pel qual fou constituït—. En segon lloc trobem la Unió Autonomista (UA)³⁶, una opció política local i de centre-dreta que va obtenir 211 vots a la Vila, establint-se així com el segon partit en vots. A continuació trobem el PSOE, el qual era el segon partit en discòrdia al conjunt de l'estat i que com ja veurem, mai va tenir el mateix èxit al municipi margalidà. Amb 155 vots es situà al tercer escalafó polític del municipi. Tot seguit trobaríem el PSP-US³⁷, un partit d'origen estatal que es trobava molt proper al que podríem considerar una esquerra moderna, democràtica, republicana i federal. Aquest grup va sobrepassar els cent vots a La Vila, establint-se com a quarta força política, per damunt d'AP, el qual es trobava un lloc per davall. En efecte, el partit que en aquell moment era dirigit per Manuel Fraga va aconseguir esdevenir una opció política important a les Illes, però en aquests moments era secundària. El seus inicis electorals al municipi de Santa Margalida no resultaren gaire exitosos, amb 65 vots i poc més del 2% dels vots, AP es situava al cinquè esglaió municipal. Si bé nosaltres, degut als baixos resultats d'aquests, hem deixat de reflectir fins a sis partits polítics a la taula dels resultats electorals, així com tampoc han estat analitzats, a continuació seran citats a fi de deixar constància dels seus resultats: Unió Democràtica de les Illes Balears (62 vots), Partit Comunista Espanyol (31), *Asociación de Círculos de José Antonio* (13), Reforma Social Espanyola (12), Front Democràtic d'Esquerres (6), Agrupació Electoral de Treballadors (5).

³⁴ Ministeri de l'Interior.

³⁵ Consultau el quadre tercer per contemplar els resultats d'aquestes eleccions al municipi de Santa Margalida.

³⁶ Unió Mallorquina fou una una opció política conformada per diversos partits (Partit Nacionalista de Mallorca, el Grup Autonomista i Socialista, l'Esquerra Republicana Balear i alguns sectors del carlisme balear) que tot i que es definien de centre-esquerra, Antoni Marimon i Sebastià Serra (2012) el situen al centre-dreta del tauler polític. Cal destacar la seva reivindicació autonomista per tal d'aconseguir un cert grau autogovern per a les Illes Balears.

³⁷ Format en la seva majoria per professors, estudiants i professionals, establiren una formació amb un ideari socialista, democràtic i republicà federal que cercava la unitat de l'esquerra des d'unes postures pacífiques, no violentes i democràtiques.

7.3 Referèndum Constitució desembre 1978 a les Illes Balears

Com ja hem comentat, la primera petjada de cap al nou sistema democràtic fou la Llei de Reforma Política aprovada al 76. Si bé les bases del règim franquistes havien estat enderrocades, ara tocava erigir les que havien de sustentar el nou sistema. Així doncs, Després de les eleccions del 1977 es reunirà una comissió especial d'afers constitucionals (*Comisión de Asuntos Constitucionales y Libertades Públicas*) que s'encarregarà de realitzar un primer avantprojecte de constitució. Aquesta comissió estigué formada per set membres —Gabriel Cisneros, Miguel Herrero i José Pedro Pérez-Llorca per UCD, Gregorio Pece-Barba (PSOE), Jordi Solé per part del PCE, Manuel Fraga (AP) i Miquel Roca representant el Pacte Democràtic per Catalunya— als quals posteriorment se'ls ha conegut a nivell popular com els *pares de la constitució*³⁸.

Arran de filtracions i punts del text que provocaven fortes disputes, la tensió s'instaurà dintre del debat d'aquesta comissió. En maig l'avantprojecte entrà a la Comissió d' Afers Constitucionals, de manera que els debats que allà es fessin sobre la Carta serien públics, tot i que les negociacions entre els set membres continuarien essent privades. A partir d'aquest moment i llevant alguns casos concrets (com fou la polèmica creada al voltant del concepte de les *nacionalitats*) el consens i l'aprovació de la Carta per part dels set membres s'anà estenent. En aquest sentit, el 31 d'octubre el congrés aprovà el text i al desembre es celebraren eleccions per a que el poble espanyol donés el seu punt de vista. Amb una participació del 67,11%, la ciutadania espanyola en massa aprovà el text constitucional, contant fins a 15.706.078 vots a favor de la nova constitució (88,54%). En canvi, aquells que votaren en contra de la constitució ascendiren a 1.400.505 persones. Com veim, l'opció en favor de la Constitució fou absolutament més gran a l'opció contrària, tot i que aquesta darrera havia augmentat respecte dels vots negatius que inicialment va rebre el Projecte de Llei del 76.

Pel que fa a les Balears, poc menys de mig milió de ciutadans de les illes tenien el dret de donar la seva opinió envers la nova Constitució nacional, 450.115 ciutadans per esser exactes, d'aquests el 70,18% s'hi varen presentar a les taules de votació (315.891), la qual cosa suposava que l'abstenció fou (tot i que no massa nombrosa, superior a la del primer plebiscit), el 29,82% el que suposava que 134.224 persones decidiren no depositar el seu sufragi³⁹. Tot i aquests imprevists, la votació es va desenvolupar amb total normalitat i de nou —com ja succeí amb el Referèndum de la Llei de Reforma política— el «Sí» guanyà de manera aclaparadora davant l'opció contrària. Nosaltres hem establert com a base percentual els vots del total del cens, així doncs, l'opció que aprovava la nova Constitució va obtenir el 62% dels vots, ara bé, el percentatge augmenta fins al 90,22% si es realitza en base als vots vàlids i fins al 94,88% si es fa agafant com a referència el vots totals entre el «Sí» i el «No».

³⁸ Redacció *La Vanguardia* (2019). «Historia de la Constitución de 1978». *La Vanguardia*. [en línia].

³⁹ Al quart quadre podreu trobar els resultats del referèndum a nivell balear.

Al nostre municipi, les votacions es varen desenvolupar amb total normalitat⁴⁰. Després de consultar l'arxiu municipal i reunir les diferents xifres i resultats dels diferents districtes electorals, hem pogut esbrinar que, en efecte, com ja va succeir a l'anterior consulta, l'opció majoritàriament votada pels margalidans fou el «Sí». El 63% del cens va adherir-se a l'opció també majoritària a la resta de les Illes i el conjunt de l'estat, és curiós destacar com el percentatge de vot a Santa Margalida i el conjunt de l'arxipèlag fou molt similar (63 i 62% respectivament), el mateix passà a la primera votació, on la diferència és de tot just 3 punts. Així mateix, una evidència palpable és que el percentatge de vots favorables ha disminuït des de la primera consulta fins a aquesta. El mateix succeeix amb la participació, doncs a la primera votació es situà a un extraordinari 86% i aquesta segona baixà a un 70%, tot i que és una participació prou elevada. Pel que fa a aquest segon referèndum, La Vila torna a mostrar uns paràmetres similars a la primera votació, també en l'aspecte dels vots en blanc, que novament, tornen a superar els vots contraris a la Constitució com la segona opció més repetida al municipi. Amb tot, Santa Margalida tornà apropar-se al pensament majoritari de les Illes, així com l'estatal i aprovà la nova constitució amb una aclaparadora majoria.

7.4 Eleccions generals març 1979 a Santa Margalida

Als comicis generals de 1979 celebrats al municipi de Santa Margalida hi participaren 2.454 ciutadans, dels 2.474 que hi estaven consentits a fer-ho, el que situa la participació en un impressionant 99,19% del cens⁴¹. Així les coses, les eleccions donaren UCD com a nou guanyador i líder en vots, de manera que tornava a revalidar els bons resultats de les anteriors eleccions generals. Amb 1.826 vots, el partit disminuïa els vots rebuts feia dos anys, tot i que augmentava el percentatge de votants del cens que confiava amb aquesta opció, del 60,27 al 73,81%. La qual cosa s'explica per què la població convocada a votar fou menor en nombre a aquestes segones eleccions (2.474) que a les primeres (3.199). D'aquesta manera, tot i disminuir-ne els vots, tècnicament millorava els seus resultats a nivell percentual. Segonament trobaríem el PSOE, el qual doblaria els seus vots respecte els passats comicis i desbancaria en la segona posició a una UA que no quedaria reflectida a l'esquema polític municipal⁴². Coalició Democràtica, conglomerat de forces dretanes conservadores⁴³ on trobaríem a AP, va obtenir poc més que cent vots, la qual cosa el situava a la tercera posició política del consistori municipal. Just després trobaríem un PCE que obtindrà, més o manco, els mateixos resultats que a les darreres eleccions (els comunistes obtindran dos vots més a aquestes eleccions).

⁴⁰ Per altre banda, els resultats del Projecte de Llei a Santa Margalida poden ser consultats al cinquè quadre de l'apèndix.

⁴¹ Per veure els resultats municipals de Santa Margalida pel que fa a aquestes eleccions generals dirigiu-vos a l'apèndix documental i consulteu el sisè quadre.

⁴² De fet, al quadre número cinc únicament s'han representat 4 partits polítics, ja que la resta d'aquests no varen obtenir representació. El cas de CD i el PCE, tot i no haver tret representació, s'han afegit al ser dos partits representatius del context polític estatal.

⁴³ Marimon, Antoni i Busquets, Sebastià (dirs.) (2012). *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)*. Palma: Lleonard Muntaner. Pàgina: 62.

Si bé pels seus succints resultats no s'han reflectit al quadre, altres partits com Socialistes de Mallorca i Menorca (22), *Partido Unión Nacional* (13), Partit Comunista dels Treballadors (12), Partit Carlista (6), Moviment Comunista-Organització Esquerra Comunista (5), Unió per a la Llibertat d'Expressió (4), Organització Revolucionària dels Treballadors (4), Lliga Comunista Revolucionària (3) i Partit del Treball d'Espanya (1) es presentaren i obtingueren vots al municipi margalidà.

7.5 Eleccions municipals abril 1979

Dia 3 d'abril de 1979 es celebraven per primera vegada, des de la instauració de la democràcia, les primeres eleccions municipals a Espanya⁴⁴. Aquest dia, a Santa Margalida 3.474 persones estaven cridades a votar, de les quals 2.510 ho varen fer, el que suposa un 72,25% de participació. D'aquests vots, només 27 varen ser considerats nuls, mentre que la resta varen comptar com a vàlids. Igual que a les generals, la coalició centrista UCD, en aquest cas liderada per Jaume Alós, va obtenir la major part dels vots emesos, la qual cosa el va fer obtenir 5 regidors al consistori municipal⁴⁵. Si bé la seva victòria s'assimilava als resultats que a les eleccions generals va obtenir al municipi, la contundència amb la que guanyava a les municipals no es pot comparar amb les primeres. Si a les generals més de 1.400 vots separaven UCD de la segona força, a les eleccions municipals el marge era d'uns estrets 268 vots. A la segona posició, trobaríem una agrupació centrista i local que rebia el nom de Grup Independent de Santa Margalida⁴⁶, la qual havia aconseguit guanyar-se la confiança de 850 veïnats, cosa que el feia posseïdor de 4 regidors només un menys que el rival més poderós de tot l'estat espanyol a n'aquell moment. Un UCD, però, que era menys poderós a les distàncies curtes municipals, on rebia una major competència per part dels partits locals del poble. En darrer lloc trobaríem el PSOE encapçalat per Antònia March. El grup socialista va obtenir poc més de 515 vots, que es transformarien en dos regidors.

Així doncs, si comparem els dos resultats, podem endevinar que tot i la mobilitat de forces, la línia ideològica no varia substancialment: UCD queda en primer lloc a les dues eleccions. A les generals UCD juntament amb CD contarien com les forces més centristes i/o conservadores, mentre que el PSOE, en segona posició, i un testimonial PCE representarien una esquerra que tot just hauria obtingut el 16% dels vots del municipi. A les municipals, la força de la dreta es torna a fer majoritària, doncs la suma dels regidors d'UCD i Independents obté la majoria absoluta (9), mentre que el PSOE conformaria aproximadament un quart dels vots que entre les dues opcions centre-dretanes haurien assolit, obtenint així dos regidors al consistori. Cal insistir, per tant, que els

⁴⁴ Al quadre número 7 de l'apèndix podreu contemplar els resultats d'aquestes eleccions.

⁴⁵ Per veure el díptic polític amb els candidats d'UCD a les eleccions municipals de 1979 consultar les imatges 1, 2 i 3 de l'apèndix documental.

⁴⁶ A la imatge 4 de l'apèndix documental s'inclou el full de la candidatura del Grup Independent de Santa Margalida (La Beata) per a les eleccions municipals de 1979.

resultats, a nivell ideològic i de partit no varien substancialment pel que fa a les eleccions generals i les municipals⁴⁷.

Així les coses, dia 19 d'abril de 1979 a les 11:00h, en sessió extraordinària, foren convocats a la casa consistorial de Santa Margalida els regidors electes dels comicis municipals per tal de constituir el nou ajuntament. Després de dur a terme els processos burocràtics corresponents, el nou President procedí a l'elecció del nou batle del municipi. Les votacions reflectiren que el líder d'UCD Jaume Alós rebé 9 vots en favor seu, per la seva banda, el cap de llista del Grup Independent, Antoni Quetglas Frontera, no rebé cap, mentre que la líder socialista Antònia March va rebre dos vots (indubtablement) del seu grup parlamentari. Així les coses s'entén que UCD i Grup Independent es varen aliar a fi d'erigir com a nou batle al cap de llistes del partit centrista Jaume Alós⁴⁸.

7.6 Eleccions preautonòmiques abril 1979

El mateix dia que a les Balears tenien lloc les eleccions municipals, es realitzaren també les eleccions preautonòmiques on es triaven els membres del Consell Insular de Mallorca, que alhora serien els responsables de triar els membres del Consell Interinsular de les Illes Balears⁴⁹ ⁵⁰. Si bé els resultats exactes no han pogut ésser trobats ni a l'Arxiu Municipal de Santa Margalida ni a cap font bibliogràfica⁵¹, sí que podem comentar el percentatge de vots que cada partit obtingué a les eleccions que hem extret dels quaderns de resultats electorals editats per l'Institut Balear d'Estadística⁵². Malauradament, al no comptar amb les xifres exactes dels resultats, l'anàlisi que puguem extreure es trobarà una mica distorsionada⁵³.

Com veiem, el partit que va obtenir més percentatge de vots va ser UCD. Com és lògic, UCD es trobava immers en un context guanyador a tot l'estat que el va permetre ser el principal partit d'aquests plebiscits a la majoria de pobles de Mallorca. Aquest èxit del partit al municipi s'emmarca dintre dels bons resultats que de manera ininterrompuda havia obtingut al poble des de 1977. Com a segona força política trobem el PSOE. De manera habitual, el partit socialista havia aconseguit establir-se com a segona opció pel que fa a les eleccions de caràcter estatal que tenien lloc al

⁴⁷ A l'apèndix documental es troben les paperetes de votació dels diferents partits polítics que es presentaren a les eleccions. Consultar imatges 5, 6 i 7.

⁴⁸ AMSM 85.

⁴⁹ El Consell General Interinsular fou un òrgan preautonòmic de les Illes Balears creat el 1978 i que desapareixé el 1983 amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Les seves funcions equivaldrien a l'actual Govern de les Illes Balears.

⁵⁰ Marimon Riutort, Antoni (2020). «La construcción del espacio político de la izquierda nacionalista en la Isla de Mallorca. Las elecciones municipales de 1979 y de 1983». *Historia Actual Online*, 53. Pàgina: 127.

⁵¹ Els resultats exactes d'aquestes eleccions ha estat un mal de cap per a molts historiadors especialitzats en política i que han volgut analitzar aquestes eleccions, doncs encara no han estat trobades les dades exactes.

⁵² Institut Balear d'Estadística (1995). *Resultats electorals 79/95: Eleccions Locals*. Palma: Institut Balear d'Estadística.

⁵³ El resultat percentual d'aquest plebiscit pot ser consultat al vuitè quadre del nostre apèndix.

municipi. En aquest sentit aconseguiria un bon nombre de vots que es corresponien a un 25,8% d'aquests. En tercer lloc trobaríem la coalició dretana de Centre Democràtic que amb un 4,79% dels vots romandria a la mateixa posició que a les eleccions generals al municipi, gairebé amb el mateix percentatge de vots. Seguidament trobam *Círculos José Antonio*, aquest és un fet insòlit, doncs fins ara i com veurem amb la resta d'eleccions, el percentatge de vots cap a partits i associacions de caràcter obertament franquistes havia estat residual al municipi, obtenint com a molt desenes de vots al poble. Contràriament, i sense una explicació racional que a primera vista pugem extreure, *Círculos de José Antonio* obtingué el 2,44% dels vots, el que vendria podria representar tranquil·lament un centenar de vots. Seria interessant aprofundir sobre els bons resultats d'aquest partit, fet que únicament es dona en aquestes eleccions. Just després del partit franquista trobaríem el PCE, que amb un 2,32% dels vots correspondria a un resultat relativament positiu per a la marca comunista, tenint en compte seus resultats habituals al municipi. En sisena posició trobaríem el PSM, amb aquests resultats s'evidenciaria la manca d'implantació de la qual gaudia el partit nacionalista a Santa Margalida, la qual mai arribà a tenir. Finalment, amb un percentatge que no arribaria a l'u per cent trobaríem una plataforma esquerrana de caire comunista.

En definitiva, aquestes eleccions tornaren a donar com a guanyadora a les llistes centristes d'UCD. El PSOE i CD obtindrien resultats similars als que estaven acostumats a fer. Però les eleccions ens donaren dues sorpreses: la primera, —una sorpresa petita menor i que ja podíem intuir— fou els pobres resultats del PSM, evidenciant una vegada més la poca implantació al municipi. I en segon lloc, els extraordinaris resultats del partit *Círculos José Antonio*, el qual no havia aconseguit fins aleshores un resultat igual i que de fet mai no tornarà a aconseguir. En aquest sentit seria interessant indagar sobre el perquè de l'èxit en aquestes eleccions.

7.7 Eleccions generals octubre 1982 a Santa Margalida

L'octubre de 1982 es celebraren les terceres eleccions generals de la història de la democràcia a Espanya. Aquestes eleccions es preveien com unes on l'esquema polític estatal podia patir un canvi radical. El clima polític nacional es trobava condicionat per dues fites que havien evidenciat una sèrie de canvis al tauler nacional: les eleccions autonòmiques gallegues —on AP es convertí en el primer partit en vots i escons— i andaluses (on UCD va perdre més de la meitat de vots respecte les eleccions del 79 i la victòria del PSOE fou incontestable), per altre banda les respectives crisis d'UCD i el PCE feien entreveure que quelcom podia canviar a la política estatal⁵⁴.

Arribam així al resultat de les eleccions generals, on aquest canvi polític es confirma. En concret, el partit de la transició desapareixia pràcticament de l'escena política (UCD només va obtenir onze diputats) i l'escissió d'Adolfo Suárez (CDS) no aconseguí finançar-se com una nova opció política real —aconseguint únicament dos diputats—, per la seva banda, el tradicional partit que representava l'esquerra marxista espanyola, el PCE, aconseguí el baix resultat de cinc representants

⁵⁴ Caciagli, Mario (1983). «España 1982: Las Elecciones del cambio». *REIS*, 28/84. Pàgines: 89-92.

a les Corts⁵⁵. El gran guanyador del vespre fou Felipe González. El líder socialista governaria amb majoria absoluta després d'obtenir 201 escons⁵⁶.

Respecte al resultat al municipi, Santa Margalida evidencià aquest canvi de tendència amb la victòria de la coalició dretana AP-PDP, la qual va obtenir el 47% dels vots, el que suposaven poc més de 1.300 paperetes⁵⁷. D'aquesta manera AP, que no havia tingut mai resultats destacats al municipi donaria un bot important al territori i aconseguiria instaurar-se com una força política de prestigi. Amb 810 vots, el PSOE de Felipe González va obtenir la segona posició al tauler polític de Santa Margalida. D'aquesta manera, el partit socialista romaní a la posició secundària i gens destacada que des dels inicis de la democràcia va presentar al territori margalidà. Destacat és el cas d'UCD, el partit que havia estat «ideat» per dirigir el canvi polític a Espanya entrà en una erràtica dinàmica política a partir del 79 que va desembocar en una crisi interna, juntament amb els nous reptes de la política espanyola —la crisi econòmica, el terrorisme, la subversió de la dreta⁵⁸— varen evidenciar que el partit centrista ja no podia fer front als desafiaments estatals i en aquest sentit les eleccions generals del 82 varen confirmar la seva mort política. Certament, a Santa Margalida varen obtenir el que fou el seu pitjor resultat electoral (i que posteriorment sabríem que també seria el darrer) obtenint un total de 403 vots, el 14% del cens. En quart lloc trobaríem la nova aventura política d'Adolfo Suárez (CDS) la qual va obtenir poc menys de 200 vots. Cal afegir que la coalició electoral del PSM va obtenir uns resultats testimonials. Finalment, altres partits que també obtingueren algunes paperetes foren: Partit Socialista dels Treballadors (17), PCE (12), *Fuerza Nueva* (9), *Solidaridad Española* (6), Partit Comunista Obrer Espanyol (4), Unificació Comunista d'Espanya (2) i el Partit Comunista d'Espanya Marxista-Leninista (2).

En definitiva, les eleccions de 1982 esdeveniren un abans i un després per la política nacional. També fou així al nostre municipi, on després de 4 eleccions (tres generals i una de municipal) de domini d'UCD, Aliança Popular desbancava el que havia estat el partit de la transició, iniciant-se així un nou camí polític per al poble, on aquest partit comptaria amb una preeminència als comicis generals molt destacat. De fet AP quedaria com a primera força política al municipi a les eleccions generals des de 1982 fins a 2019 on seria per primera vegada desbancat en aquesta posició pel PSOE. Tot i que no per molt temps ja que a les repeticions electorals del novembre d'aquell mateix any el PP tornaria recuperar la primera posició al municipi.

⁵⁵ Redacció *El País* (1982). «El Partido Socialista, con 201 escaños, consigue la mayoría absoluta para gobernar la nación». *El País*. [en línia].

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Aquests resultats poden ser consultats al quadre 9 de l'apèndix documental.

⁵⁸ Molina, Daniel (2011). «La desintegración de la UCD: estado de la cuestión». *El Futuro del Pasado*, 2. Pàgines: 262-264

7.8 Eleccions municipals maig 1983 a Santa Margalida

Dia 8 de maig de 1983 es celebraren a les Illes Balears les segones eleccions municipals després de la mort del dictador. Del total censat, el 78,71% va presentar-s'hi als centres de votació, el que es materialitza en 2.791 de 3.546 votants que estaven facultats a fer-ho. L'abstenció es situava al 21%. Pel que fa als vots, la totalitat d'aquests varen ser considerats com a vàlids⁵⁹.

Els resultats donaren com a primer partit en vots a Unió Mallorquina —UM neix en 1982 com un partit polític liberal regionalista⁶⁰ que propugnava fer una política, inicialment per Mallorca i després per les Illes, que no hagués de passar per Madrid⁶¹. La majoria dels seus líders fundadors venien de l'antiga UCD—. El partit mallorquí va obtenir un èxit extraordinari a Santa Margalida, amb poc més de mig any de vida, els 1.096 vots que va aconseguir extreure provocaren que s'establís com a primera força al municipi, tot aprofitant l'empenta i la fama dels antics líders que ara formaven UM i un temps abans es trobaven enrolats a les files d'UCD. Igualats en regidors i amb poc més de 150 vots menys, l'Aliança Popular encapçalada per Bartomeu Gayà assolí la segona posició al poble. El PSOE d'Antònia March i la coalició d'Independents obtingueren dos i un regidors respectivament.

Amb motiu d'aquests comicis, dia 23 de maig es celebra una sessió extraordinària on foren convocats els regidors electes democràticament per tal de celebrar la constitució pública del nou ajuntament⁶².

En la votació com a batle s'hi establí un empat a 4 vots entre els líders d'UM Jaume Alós i d'AP Bartomeu Gayà, a conseqüència d'encapçalar la llista electoral que més vots va rebre, el regidor Jaume Alós March va ser establert novament batle del municipi. Acte seguit va prendre possessió del càrrec i va dirigir unes paraules tant als regidors com a les persones presents a la sala agraint la seva assistència i col·laboració. Durant les següents sessions es dugueren a terme l'elecció dels membres de les diferents comissions informatives (hisenda, governació, cultura i sanitat; i foment, urbanisme i serveis)⁶³.

7.9 Eleccions autonòmiques maig 1983 a Santa Margalida

El mateix dia que es celebraven les eleccions municipals també es celebraven les primeres eleccions autonòmiques al Parlament de les Illes. La participació fou similar als comicis municipals, tot i que cal comptabilitzar unes poques votacions més a les autonòmiques, on 2.802 persones van participar-hi, el que situava la participació en un 77,92%, poc més d'un punt per davant respecte a les

⁵⁹ Per veure aquests resultats, observau el quadre número 10.

⁶⁰ Marimon, Antoni i Busquets, Sebastià (dirs.) (2012). *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)*. Palma: Leonard Muntaner. Pàgines: 335.

⁶¹ Unió Mallorquina. «Història». uniomallorquina.com. [en línia].

⁶² Els diferents representants que aquell dia es reuniren al consultori poden ser consultats al quadre 11 de l'apèndix.

⁶³ AMSM 86.

municipals⁶⁴. El resultat dels comicis autonòmics⁶⁵ va donar un equilibri de forces, pel que fa als tres primers partits, exactament igual que a les eleccions municipals. En el mateix ordre, UM va obtenir el primer lloc al escalafó polític amb 1.077 vots i el 29,95% de les paperetes. A continuació, i únicament amb 31 vots manco, trobaríem Aliança Popular. Per completar el mateix pòdium que als plebiscits municipals, el PSOE amb 556 vots obtendria el tercer esglauó. A continuació dues opcions esquerranes obtendrien els seus respectius vots: PSM i EU. El Partit Socialista per Mallorca sorgit en febrer de 1976 podia ésser definit com un partit regional-nacionalista esquerrà, progressista i amb un to ecologista. Tot i no comptar amb una massa social molt àmplia, solia atreure entre de les capes mitjanes de la població mallorquina tenint un destacat èxit dins el món de la cultura i l'ensenyament públic⁶⁶. A les eleccions del 83 el partit va obtenir uns modestos 50 vots, la qual cosa reflectia la poca rellevància amb la qual comptava al poble. En darrer terme trobaríem Esquerra Unida, el partit sobirà federat a la *Izquierda Unida* estatal⁶⁷, va obtenir uns reduïts 10 vots, tancant així la llista de partits que es presentaren i reberen sufragis a aquestes eleccions.

Així les coses, dia 9 de juny, amb el suport de 29 diputats de la cambra (21 d'AP i els 8 restants d'UM) el popular Gabriel Cañellas Fons es va convertir en el primer President autonòmic de la història de les Illes Balears, càrrec que va ostentar de manera ininterrompuda fins juliol del 95⁶⁸.

7.10 L'evolució del vot a Santa Margalida

A continuació es presenta una anàlisi sobre l'evolució del vot a Santa Margalida. Aquesta es centrarà en tres variables: l'evolució del vot d'esqueres, de centre-dreta⁶⁹ i de l'esquerra sobiranista. Degut a la manca d'informació de resultats exactes pel que fa a les eleccions preautonòmiques de 1979 aquesta votació no s'erà analitzada al present apartat. Abans de dur ho a terme, hem d'aclarir com hem fet aquesta distinció. Així doncs, per tal de definir la ideologia d'aquells partits que han estat votats a les diferents eleccions que s'han viscut al municipi de Santa Margalida des de 1977 fins a 1983 hem agafat com a referència el *Diccionari de Partits Polítics de*

⁶⁴ Marimon, Antoni i Busquets, Sebastià (dirs.) (2012). *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)*. Pàgina: 62.

⁶⁵ El dotzè quadre de l'apèndix documental mostra el resultat d'aquests comicis.

⁶⁶ *Ibid.* pàg. 256 i 274.

⁶⁷ *Ibid.* pàg. 102.

⁶⁸ Casanovas, Miquel Àngel i Ginard, David (2006). *L'època contemporània a les Illes Balears (1780-2005)*. Palma: Edicions Documenta Balear. Pàgina: 27.

⁶⁹ Tot i que el concepte centre-dreta a nosaltres no ens acaba d'agradar, ens veiem en l'obligació d'emprar-ho ja que inclourem a aquesta classificació el partit UCD, el qual sí consideram és el més proper a un centre ideològic, la resta de partits que posarem a aquest conjunt podrien trobar-se a diverses posicions de la dreta política.

les Illes Balears (1900-2008) dirigit per Antoni Marimon i Sebastià Serra. En aquest sentit, els partits han estat qualificats de la manera següent⁷⁰:

Esquerra sobiranista	Esquerra	Centre-dreta
PSM (PSMallorca, Menorca i Entesa)	PSOE	UCD
Front Democràtic d'Esquerres	PCE	UA
	Agrupació Electoral de Treballadors	AP
	PSP	Unió Democràtica de les Illes Balears (UDIB)
	Partit Comunista dels Treballadors (PCT)	Associación de Círculos de Jose Antonio (CDJA)*
	Moviment Comunista-Organització Esquerra Comunista	Reforma Social Española (RSE)
	Unió per la Llibertat d'Expressió	Partido Unión Nacional
	Organització Revolucionària dels Treballadors	Partit Carlista
	Lliga Comunista Revolucionària	Grup Independent de Santa Margalida (La Beata) (GI)
	Partit del Treball d'Espanya	CDS
	Unió de Margalidans Independents (UMI)	UM
	Esquerra Unida (EU)	

Esquema de partits segons la seva ideologia (elaboració pròpia a través de les dades obtingudes de *Diccionari de Partits Polítics de les Illes Balears (1900-2008)*)

Pel que fa a l'evolució del vot d'aquest tres grups a Santa Margalida, les dades són les següents:

Eleccions generals 1977	
Esquerra sobiranista	6
Esquerra	270
Centre-dreta	2.291

⁷⁰ Degut a la característica tan rígida d'aquest esquema ideològic hem de fer una sèrie d'aclariments sobre perquè hem establert uns partits polítics a determinada part del quadre. En primer lloc, al quadre sobiranista quan reflectim el PSM també hi incloem el Partit Socialista de Menorca i l'Entesa, doncs són plataformes que en determinades ocasions s'han presentat conjuntament amb el PSM o que simplement s'hi han transformat en aqueixes sigles. Segonament, alguns partits que podrien ser considerats d'extrema dreta, franquistes o simplement com feixistes han hagut de ser col·locats a la secció de centre-dreta degut a la necessitat de fer un bloc dretà tancat i no dividir l'esfera ideològica a fi de facilitar-nos la nostra posterior feina d'anàlisi. Volem que quedi prou clar que la introducció de determinats partits dintre del centre-dreta no s'ha realitzat amb la intenció de blanquejar la seva ideologia. Els partits als que ens referim són: CDJA, RSE —sí bé és cert que Reforma Social Española es presenta com a socialista, els seus fundadors són antics falangistes i hem de tenir en compte la clàssica retòrica falangista amb el socialisme—, RSE, *Partido Unión Nacional* i el Partit Carlista.

Eleccions generals 1979	
Esquerra sobiranista	22
Esquerra	446
Centre-dreta	1.962

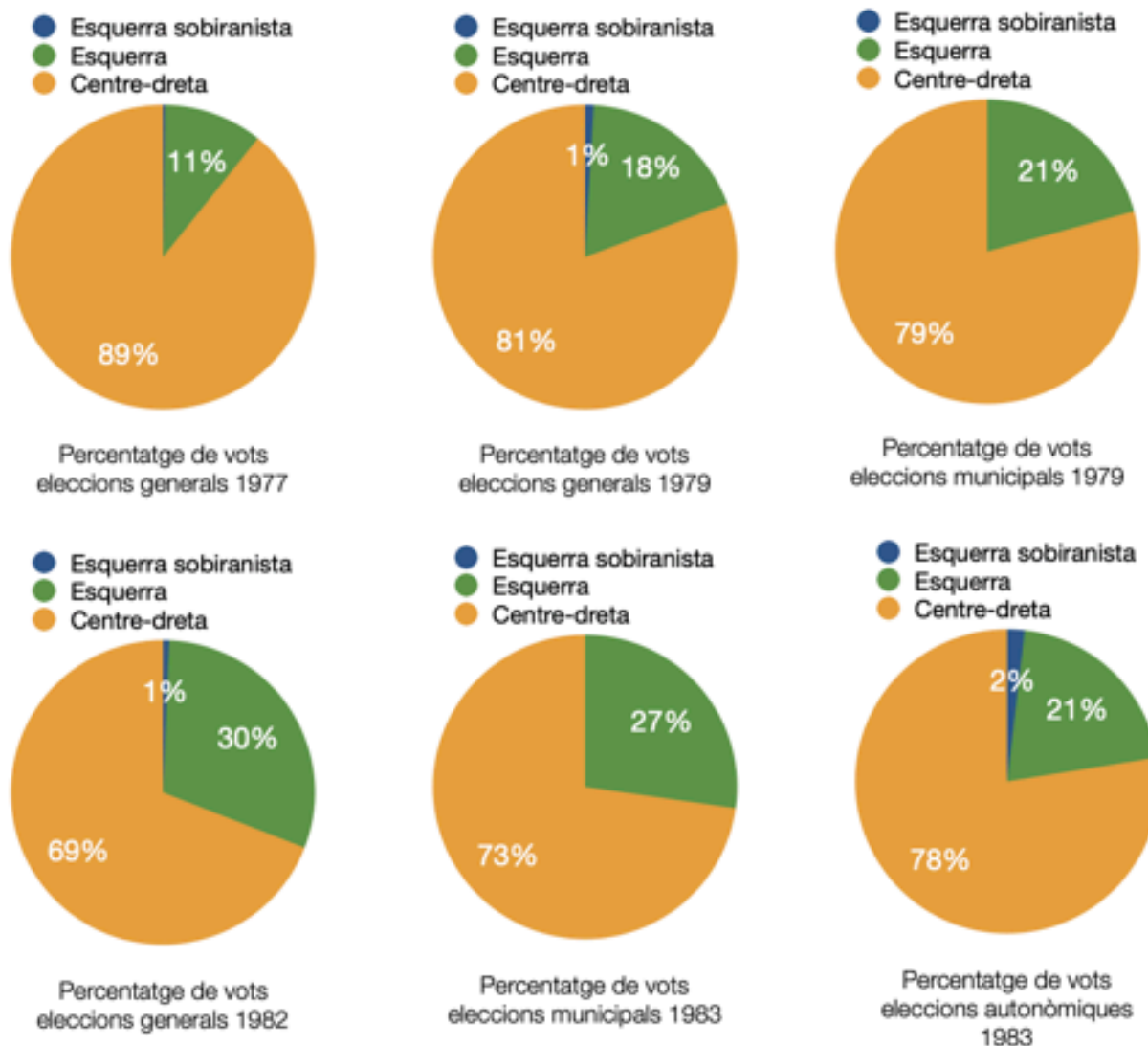
Eleccions municipals 1979	
Esquerra sobiranista	0
Esquerra	515
Centre-dreta	1.968

Eleccions generals 1982	
Esquerra sobiranista	19
Esquerra	847
Centre-dreta	1.935

Eleccions municipals 1983	
Esquerra sobiranista	0
Esquerra	761
Centre-dreta	2.033

Eleccions autonòmiques 1983	
Esquerra sobiranista	50
Esquerra	566
Centre-dreta	2.123

Font: elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

Com podem observar, el vot marginalità des de 1977 fins 1983 ha estat eminentment dretà. De fet, aquest vot únicament en dues ocasions baixa de les tres quartes parts del sufragi marginalità —a les eleccions generals del 82 i les municipals de 1983—. Aquest percentatge assoleix el seu màxim a les primeres eleccions generals (77) amb un 89% i el seu mínim a les generals del 82 on obté el 69% dels vots. El centre-dreta és per tant l'opció ideològica majoritària a Santa Margalida i deixa pràcticament als seus adversaris sense opcions reals de govern.

Entre els partits amb més pes al municipi trobem: UCD amb dues victòries a eleccions generals (77 i 79) i una de municipal (79); Aliança Popular, la qual guanya unes eleccions generals (82), queda segon a unes municipals i autonòmiques; però sobretot destaca la formació d'Unió Mallorquina, qui des de la seva creació obtindrà uns resultats extraordinaris al municipi com són dues victòries, una a unes unes eleccions municipals (83) i l'altre a unes autonòmiques (83). L'esquerra política no compta amb una força destacada al municipi. El seu percentatge mai arribarà a sobrepassar el 30% dels vots. Les xifres fluctuen des del 11% el 77 fins al 30% al 82. Si bé des de l'inici de la

democràcia anà augmentant en representació, a partir de 1982, any del seu major èxit, la seva proporció tornarà a baixar fins a un 21% l'any 83, el mateix percentatge que quatre anys enrere a les municipals del 79. El partit més representatiu de l'esquerra ideològica a Santa Margalida és el PSOE, el seus millors resultats han estat dues segones posicions a dues eleccions generals (79 i 82). Per altre banda, a nivell municipal i autonòmic el partit mai ha aconseguit situar-se més enllà del tercer lloc. Finalment, pel que fa a l'esquerra sobiranista, es pot afirmar que aquesta no ha tengut una implantació real al municipi. Tal i com evidencien els seus resultats, el percentatge de vot d'aquesta corrent és absolutament insignificant, el seu major resultat foren 50 vots a les autonòmiques del 83. A l'altre extrem, a les municipals d'aquell mateix any no va rebre ni una sola papereta. A Santa Margalida l'esquerra sobiranista ha estat representada pel PSM i les seves diferents coalicions i formacions associades i el breu Front Democràtic d'Esquerres.

Per altre banda, no observam una diferència de patrons entre les diferents eleccions: plebiscits generals, autonòmics i municipals es solen comportar d'una manera similar. Si bé es cert que a les eleccions generals sempre han guanyat partits d'àmbit nacional (UCD i AP), a les autonòmiques i municipals aquesta disputa es troba molt més igualada, hagen obtingut AP i UCD una victòria a unes autonòmiques i generals respectivament mentre que a les eleccions municipals han estat els partits mallorquins o propis del municipi aquells que han obtingut els millors resultats: en concret UM i Grup Independent de Santa Margalida. Cal afegir, per tant que el PSOE no entra dintre del grup de partits que han governat al municipi, ni tan sols mai ha tengut oportunitats reals de fer-ho.

En conjunt, Santa Margalida des de 1976 fins 1982 fou un poble de dretes. Sense matisos. En aquest sentit, els partits més influents a La Vila són de dretes: UCD als primers anys, AP i UM posteriorment. Gràcies a aquests partits, i d'altres de menys rellevants, el percentatge de vot dretà al poble es troba entre el 69-89%, el que suposa una total i absoluta hegemonia. Molt més enfora trobaríem al PSOE, garant de l'esquerra, però sense capacitat política real d'imposar-se durant els anys estudiats al municipi.

Definim per tant a Santa Margalida com un poble ideològicament dretà, conservador i prop als partits nacionals en eleccions estatals; així com dretà i regionalista mallorquí en eleccions autonòmiques i municipals.

Una possible estudi rellevant seria analitzar l'evolució del vot des de 1982 fins a l'actualitat —la qual cosa no és l'objectiu del present treball— per tal de veure quina evolució presenta el vot de la dreta política, si augmenta o disminueix respecte a la força esquerrana del municipi. Malgrat no haver realitzat aquesta exploració, consideram que el resultat (tot i que segurament amb molt més matisos) seria gairebé el mateix que a l'evolució que nosaltres hem abordat al present treball.

7.11 L'Estatut d'Autonomia

L'estatut de les Illes Balears aprovat el 25 de febrer de 1983 és una altre fita essencial en el procés de democratització de les Illes i que per consegüent afectà de manera directa al poble de Santa Margalida. Coneguem una mica sobre el procés d'elaboració d'aquesta ordenança.

En 1977, per amplis sectors de la societat balear l'obtenció d'una autonomia regional era un fet inexcusable. Aquest és un dels motius per que totes les forces de l'arxipèlag —a excepció d'Aliança Popular— firmessin el conegut *Pacte autonòmic* com a mostra de la voluntat general dels partits polítics d'assolir un estatut per a la regió⁷¹. Un dels partits que amb més entusiasme i esforç encararen aquesta demanda fou el PSM el qual en el seu projecte públic va fer constar el compromís per la recuperació dels drets històrics de les Illes i l'exigència de la construcció d'una societat democràtica, avançada i progressista. A nivell administratiu proposava una representació paritària al Parlament Balear on cada illa aportaria 21 diputats⁷². Per la seva banda, el poble mallorquí donà enèrgicament el seu vist i plau d'una manera molt enèrgica a aquestes reclamacions autonòmiques, actitud que es materialitzà en la mobilització popular de la *Diada Autonòmica* del 29 d'octubre del 77⁷³. Per al ciutadà balear, l'autonomia era sinònim de llibertat, drets polítics, però també de menys impostos i millors serveis⁷⁴.

Arran de les eleccions del 77 (i després del 79), el partit que haurà de liderar aquest procés no serà altre que la UCD, decidit en aquesta empresa, Jeroni Albertí (president de la UCD a les Illes) establí una comissió gestora formada per onze membres dels diferents partits amb representativitat a les institucions de les Balears⁷⁵ a fi d'elaborar un projecte d'estatut. Entre altres assumptes, aquest comitè es va topar amb el problema troncal del principi de paritat de les illes en la constitució del Parlament. Finalment, i malgrat les fortes tensions i acusacions que els diferents partits protagonitzaren, el sistema que s'establí fou el denominat *paritat corregida*, que consistí en establir a un Parlament de 24 membres on Mallorca aportaria 12, Menorca 6, així com Eivissa i Formentera uns altres sis membres⁷⁶. Actualment aquest sistema es troba en desús ja que el Parlament de les Illes Balears es compon per 32 diputats aportant 16 membres Mallorca, 8 Menorca i uns altres 8 les illes d'Eivissa i Formentera.

⁷¹ Piña Homs, Román (1988). «La lucha por la autonomía». Dins *Estudios sobre el Estatuto de Autonomía para las Islas Baleares*. Palma: Govern Balear. Pàgina: 27.

⁷² *Ibid.* pàg. 28.

⁷³ Consultar imatge 8 de l'apèndix documental.

⁷⁴ Piña Homs, Román (1988). «La lucha por la autonomía». Dins *Estudios sobre el Estatuto de Autonomía para las Islas Baleares*. Palma: Govern Balear. Pàgina: 30.

⁷⁵ A la comissió i participaren: quatre membres d'UCD, dos del PSOE, i la resta de partits, a saber, Partit Comunista de les Illes, el Partit Socialista de Mallorca i Menorca, els Independents d'Eivissa i Aliança Popular amb un membre.

⁷⁶ Piña Homs, Román (1988). «La lucha por la autonomía». Dins *Estudios sobre el Estatuto de Autonomía para las Islas Baleares*. Palma: Govern Balear. Pàgines: 30-32.

Al capdavant, després de les complicacions que el propi procediment presentava, les reticències de menorquins i eivissencs així com el rebuig inicial del PSOE, el dia 15 de juliol del 81 PSOE i UCD signaren l'acord autonòmic el qual fou presentat als òrgans estatals de Madrid per a la seva ratificació, el Congrés dels Diputats i posteriorment el Senat donaren el seu vot i plau de manera que el 22 de febrer del 83 l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears era aprovat de manera definitiva⁷⁷.

7.12 1983: la fi de la Transició a Santa Margalida

L'arribada de Felipe González a la Moncloa ha estat considerat com el moment de consolidació de la democràcia i la fi del període de la Transició per a la majoria d'historiadors espanyols⁷⁸. Aquest fet té lloc a 1982, any en que un partit que res tenia a veure amb el passat règim assumeix el poder, a més, el poder dels militars era ja mínim i el risc a una insurrecció armada que acabès amb les llibertats polítiques i individuals adquirides amb la Constitució era ja una opció desgavellada⁷⁹.

Així doncs, el lector es pot demanar: si a Espanya es situa a 1982, perquè nosaltres establim la fi de la transició per al cas margalidà un any després? La primera apreciació que hauríem de dir és que 1982 és una data tan encertada com 1983 per a establir com la fi de la transició a Santa Margalida. Això sí, en 1982 a les eleccions generals els resultats a La Vila donen guanyador a un partit amb un fort llegat franquista: AP. És ben conegut el passat franquista d'Aliança Popular, de fet, aquest partit va nàixer com una plataforma d'extrema dreta que volia preservar dintre d'unes sigles polítiques l'ideari franquista⁸⁰. A més, alguns membres fundadors del partit, els que posteriorment foren conegut amb el nom de «*los siete magníficos*»⁸¹, havien ostentant càrrecs ministerials durant el franquisme⁸². En conseqüència, el fet de que un partit d'herència franquista guanyès les eleccions generals al municipi ens obligà a cercar una nova data per al final de la transició a Santa Margalida. Aquesta fita la varem situar poc temps després, el 1983. És durant aquest any en que es celebraren dues eleccions a Santa Margalida, autonòmiques i municipals, on el partit guanyador a ambdós comicis fou Unió Mallorquina. El partit mallorquí, amb poc més de 1.000 vots a les dues eleccions es faria amb la batlia del municipi i es convertiria en el partit més votat a Santa Margalida a les eleccions autonòmiques, superant en ambdós casos (tot i que per un breu marge de vots) a Aliança

⁷⁷ *Ibid.* pàg. 34-35.

⁷⁸ Pérez Serrano, Julio (2015). «Estrategias de la izquierda radical en el segundo franquismo y la Transición (1956-1982)» Dins *La Transición española. Nuevos enfoques parra un viejo debate*. Madrid: Biblioteca Nueva. Pàgines: 120-124.

⁷⁹ Juliá, Santos (1999). *Un siglo de España. Política y sociedad*. Madrid: Marcial Pons. Pàgines: 263-264.

⁸⁰ Del Río Morillas, Miguel (2015). «Los orígenes de Alianza Popular: entre el reformismo institucional y la extrema derecha neofranquista nacional-populista (1976-1979). Un estado de la cuestión». *Franquisme & Transició. Revista d'Història i de Cultura*, 3. Pàgina: 326.

⁸¹ Marcos, Pilar (2006). «De cuando Alianza Popular nació con siete padrinos». *El País*. [en línia].

⁸² Aquests antics ministres de Franco que ara formaven el nou partit eren: Manuel Fraga Iribarne, Cruz Martínez Esteruelas, Federico Silva Muñoz, Laureano López Rodó, Enrique Thomas de Carranza, Gonzalo Fernández de la Mora i Licinio de la Fuente.

Popular. Així doncs, amb la victòria d'un partit mallorquí de caràcter regionalista⁸³ a les eleccions municipals i autonòmiques —allunyat per tant de les directrius estatals de Madrid i sense una herència franquista— donam per conclosa la Transició i situam l'inici d'un nou període polític i històric a Santa Margalida.

8. Societat i cultura

Més enllà dels significatius esdeveniments polítics, Santa Margalida també visqué extraordinaris canvis i processos pel que fa al món de la cultura, on la societat margalidana s'apropava de manera decidida a una nova realitat sociocultural més democràtica, oberta i plural. A continuació repassam alguns dels episodis més destacats.

L'estiu de 1980 marcà una fita en l'agenda musical del municipi. A mitjans de juliol es celebrà al camp de futbol de Can Picafort un Festival de musica rock que, entre d'altres, comptà amb l'actuació del cantant i compositor britànic Eric Burdon, antic membre del grup *The Animals*, el qual va reunir a més 5.000 espectadors⁸⁴. La premsa afirmà que un gran nombre de gent s'hi va adherir de manera clandestina al camp, ja que per assistir-hi calia certificar la compra d'una entrada. Entre altres actuacions, els veïns del poble pogueren gaudir del grup mallorquí Goma, els cordovesos Medina Azahara o el cantant de blues novaiorquès Eric Bibb. Cap a les dues de la nit pujà al l'escenari la major atracció del Festival, Eric Burdon, el qual acabà d'emetre les darreres notes musicals prop de les tres de la matinada. La sorprenent frescor i agilitat de l'actuació del músic originari de Newcastle deixà sorprès i fascinat a un públic que en diverses vegades el demanà un bis. Acabaren d'amenitzar la vetllada altres grups de menor bagatge com els mallorquins *Kevin Ayers Band* o els madrilenys *Burning*, finalment el grup illenc Alquitrán donà el Festival per conclòs⁸⁵.

El primer de desembre de 1980 es publicava el primer exemplar de la revista mensual *Ca'n Picafort*. La publicació, que es presentava amb el nom de «Boletín de Información y Cultura» nasqué, sota la direcció de Félix Estelrich i Nicolau Pons, com una revista pròpia del poble costaner de Can Picafort que tenia com objectiu informar sobre les notícies i esdeveniments més destacats que tenguessin lloc o afectassin al poble. Al llarg dels seus 42 anys⁸⁶, la revista s'ha consagrat com una de les més importants publicacions del poble i el municipi, tot fent èmfasi en l'actualitat política, social i cultural del poble. Malgrat ser editada en castellà, en alguns casos incorpora articles en català, evidenciant així la seva vessant de defensa de la cultura i la llengua pròpia del

⁸³ Marimon, Antoni i Busquets, Sebastià (dirs.) (2012). *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)*. Palma: Lleonard Muntaner. Pàgina: 335.

⁸⁴ Consultau imatge 9 de l'apèndix documental.

⁸⁵ Capllonch, Antoni (1980). «Lleno en Ca'n Picafort para escuchar a Eric Burdon». *Diario de Mallorca*.

⁸⁶ La revista, que fou fundada en 1980 encara roman en actiu i manté una publicació mensual en paper.

territori, fet més que evident i reflectit al llarg de tots els seus exemplars⁸⁷ ⁸⁸. A fi de trobar una revista similar per a l'àmbit de Santa Margalida haurem d'esperar fins a 1989 en que s'editi per primera vegada la revista *Santa Margalida*, la qual publicaria mensualment de manera ininterrompuda fins l'any 1997 en que deixà de fer-se⁸⁹.

Per la seva banda, 1983 fou un any molt dinàmic a nivell sociocultural. En març quedà inaugurada la nova biblioteca pública municipal de Santa Margalida⁹⁰, la qual gràcies a l'acord unànim a la sessió plenària rebria el nom del filòleg margalidà Joan Mascaró i Fornés. L'emplaçament d'aquest nou edifici es s'emmarcaria a l'antic centre de la *Organización Juvenil Eespañola* (OJE) en ple centre del poble, ben a prop de la parròquia⁹¹. La casa havia estat servida per l'OJE —una sort d'evolució de la secció juvenil *Frente de Juventudes* de Falange⁹²— i que posteriorment funcionà per uns anys com a local del Club Hero. En altre ordres de coses, el Consell General Interinsular —òrgan autonòmic precursor del Parlament de les Illes— va dotar a la biblioteca d'uns 1.500 llibres, dels quals 900 volums estarien escrits en castellà i els altres 600 exemplars en llengua catalana. El condicionament del local va anar a càrrec del consistori municipal. Malauradament, la inauguració de la biblioteca fou titllada per alguns periodistes, polítics i membres de la societat civil del poble com d'«electoralista», doncs diversos mesos després (en el juliol) tornà a aparèixer una notícia que afirmava que la biblioteca romanía tancada.

En aquest mateix sentit, en el juliol s'acordà també per unanimitat la proposta de la delegada de Cultura del municipi de nombrar fill il·lustre del poble de Santa Margalida al propi Joan Mascaró i Fornés, anunci que fou molt alegrement rebut pels veïnats del poble⁹³. L'empresa es veuria arredonida quan aquell mateix mes, la Universitat de les Illes Balears anomenava Doctor *Honoris Causa* al filòleg margalidà⁹⁴. Finalment, l'entrega del distintiu de fill il·lustre no s'oficialitzà fins l'any 1985. Joan Mascaró i Fornés fou un filòleg i traductor margalidà (1897-1987) diplomad en l'escola superior de Comerç, en finalitzar la Guerra Civil marxà de Barcelona per instal·lar-se a Londres. Posteriorment impartirà classes de llengua sànscrita a la Universitat de Cambridge. Especialitzat en filosofia i mística oriental, destacà per la seva vessant de traductor on transcriví a l'anglès obres mages de la cultura oriental com la *Bhagavad-gītā* o el *Dhammapada*. La seva

⁸⁷ A l'apèndix documental es trobarà una imatge de la primera portada de la revista Ca'n Picafort de l'any 1980. Consulteu imatge 10.

⁸⁸ Estelrich, Félix (2009). «Història de la revista Can Picafort». *Els estudis i la premsa local al segle XXI*, 1. Pàgines: 79 i 80.

⁸⁹ A l'apèndix documental podreu observar la portada del darrer número publicat per la revista. Imatge 11.

⁹⁰ Capó, Pep (1983). «Próxima inauguración de la biblioteca municipal de Santa Margalida». *Diario de Mallorca*.

⁹¹ Consultau imatge 12.

⁹² Mena, Miguel (2015). «Una "OJEada" a la historia reciente». *SER*. [en línia].

⁹³ Capó, Pep (1983). «Joan Mascaró será nombrado hijo ilustre de la villa». *Diario de Mallorca*.

⁹⁴ Roque, Joana Maria (1983). «Tuñón de Lara, Sureda y Mascaró, nuevos doctores "honoris causa" de la Universidad». *Diario de Mallorca*.

influència sobre la cultura oriental ha estat fruit d'elogi al voltant del món, i pentura la figura amb més renom que es va interessar per l'intel·lectual mallorquí fou el compositor i guitarrista dels *Beatles*, George Harrison, amb qui va establir una relació d'amistat⁹⁵ ⁹⁶.

Per acabar amb els afers culturals, el poble de Santa Margalida no deixava d'estar de celebracions. En el mes d'octubre del 83 el consistori municipal aprovà en comissió municipal la creació d'un Centre Cultural que seria finançat amb fons municipals⁹⁷.

Altrament, el juliol de 1983 Santa Margalida rebé al president de les Illes Balears, Gabriel Cañellas, qui fou l'encarregat d'hissar la nova bandera de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears la qual onejaria al balcó de la Casa de la Vila juntament amb els estendards de Mallorca i Espanya⁹⁸. Segons la premsa de l'època⁹⁹, sembla que aquest simbòlic acte no aixeca un fort interès entre els veïnats del poble, doncs l'escena es celebrà sense una gran presència de públic. Per altre banda, Cañellas fou testimoni de la retirada del quadre del dictador Francisco Franco el qual presidia, juntament amb la imatge del rei Juan Carlos I, la sala d'actes del Consistori. La imatge del rei romangué al seu lloc.

Pel que fa a l'aspecte econòmic i financer, en juny del 83 s'inaugurà la primera oficina de l'entitat Sa Nostra a Santa Margalida, sucursal número 101 de la institució bancària a les Illes¹⁰⁰.

Com hem pogut observar, 1983 fou un any on tengueren lloc diversos episodis destacats pel que fa a l'agenda política, social i cultural del municipi. De fet, aquest és un dels altres motius del perquè establíem 1983 com l'any en que finalitzaria la Transició al municipi, suposant l'inici d'una eferescència cultural extraordinària per a Santa Margalida.

9. Conclusions

La Transició democràtica fou per a Espanya un període intens de múltiples i significatius canvis on en essència es deixà enrere un sistema dictatorial, de prop de quaranta anys de vida, en favor d'un règim democràtic homologable a la resta de països occidentals i europeus. En aquest sentit, la Transició afectà a tots i cada un dels racons de l'estat i com no pot ser d'altre manera, també influí al municipi de Santa Margalida.

⁹⁵ Climent, Picornell (2012). Joan Mascaró i Fornés i The Beatles (o George Harrison). *jcmlonja.balearweb.net*. [en línia].

⁹⁶ Per saber més sobre aquest personatge, consulta les imatges 13 i 14 de l'apèndix documental.

⁹⁷ Capó, Pep (1983). «Santa Margalida contará con un centro cultural». *Diario de Mallorca*.

⁹⁸ A la imatge 15 de l'apèndix es pot observar com la premsa de l'època immortalitzà aquest moment.

⁹⁹ Capó, Pep (1983). «Gabriel Cañellas izó la bandera de la Comunidad autónoma en Santa Margalida». *Diario de Mallorca*.

¹⁰⁰ Cladera, Mateu (1983). «Inauguración de la oficina “Sa Nostra”». *Baleares*.

En primer lloc, cal destacar que el període transicional a Santa Margalida coincidí amb un moment de canvi econòmic del municipi. En aquest sentit, el viratge general de l'economia balear de cap al sector serveis on el subsector del turisme tendria una clara preeminència també afectà al poble. La Vila als anys 60 era un nucli rural agrícola que comptava amb un petita colònia d'estiueig que a partir d'aquest moment començarà a créixer d'una manera exponencial fins a l'actualitat en que s'ha establert com un dels centres turístics més importants de la costa nord-est mallorquina. Així doncs, aquest canvi econòmic influí en la genuïna cultura pagesa de la societat margalidana que, degut al canvi de model econòmic i als forts nivell d'immigració que rebé, es veié modificada per sempre.

Amb relació als esdeveniments polítics, els esquemes transicionals margalidans no difereixen de manera significant dels estatals. En aquest sentit, a les tres primeres eleccions celebrades al municipi (generals de 1977 i 79 i municipals del 79) UCD surt com la força més votada, talment com a la resta de l'estat. Amb les eleccions generals de 1982 Santa Margalida evidencia una certa diferenciació amb la resta de l'estat i mostra una faceta ideològicament més conservadora al sortir com a primera força política l'Aliança Popular de Manuel Fraga. Aquestes eleccions suposaran un abans i un després per al poble, ja que a partir d'aquestes el predomini de les forces dretanes serà aclaparador al municipi. Si bé UCD també pot ser considerada una força de dretes, la historiografia espanyola ha coincidit en catalogar a aquesta formació com de centre. D'altra banda, Santa Margalida mostrarà la seva confiança i afecte de cap a les forces mallorquines regionalistes. A saber, Unió Mallorquina guanyarà les eleccions municipals i autonòmiques celebrades en l'any 83 al poble (si bé és cert que amb un estret marge de vots respecte AP). En aquest sentit cal destacar que la majoria d'antics membres d'UCD s'enrolaren sota les sigles UM una vegada es materialitzà la gran caiguda del partit centrista a les eleccions generals del 82.

Per altre banda, no observam una gran diferència de resultats o patrons entre les diferents eleccions: plebiscits generals, autonòmics i municipals es solen comportar d'una manera similar al municipi. Si bé es cert que a les eleccions generals sempre han guanyat partits d'àmbit nacional (UCD i AP), a les autonòmiques i municipals aquesta disputa es troba molt més igualada, haguen obtingut AP i UCD una victòria a unes autonòmiques i generals respectivament, mentre que a les eleccions municipals han estat els partits mallorquins o propis del municipi aquells que han obtingut els millors resultats (UM i GI).

Així doncs, i com hem pogut demostrar al present treball a partir de l'evolució del vot margalidà — que s'evidencia a les primeres eleccions generals del 77 i es confirma a les darreres eleccions autonòmiques i municipals del 83— la ideologia predominant al municipi durant el període de la Transició s'ha caracteritzat per una tendència conservadora, regionalista mallorquina i dretana. En aquest sentit, durant el procés transicional Santa Margalida es demostrà com un poble que confiava essencialment en tres grans partits: UCD amb dues victòries a eleccions generals (77 i 79) i una de municipal (79) comptà amb el suport majoritari del poble fins a les eleccions generals del 82 i la

seva posterior dissolució l'any següent; Aliança Popular, la qual guanyà unes eleccions generals (82) i obtindrà dues segones posicions a unes eleccions municipals i autonòmiques. I finalment, Unió Mallorquina, la jove formació illenca obtindrà uns resultats extraordinaris al municipi com són dues victòries, una a unes eleccions municipals i l'altre a unes autonòmiques, totes dues en l'any 83.

Pel que fa a l'esquerra ideològica, aquesta mai tengué una força destacada al municipi. En aquest sentit, el principal partit d'aquesta esfera serà el PSOE qui es caracteritzarà per obtenir uns resultats sempre secundaris on mai tengué opcions reals de victòria i ni molt manco de formar govern al consistori.

En resum, definim a Santa Margalida com un poble ideològicament dretà, conservador; prop als partits nacionals a les eleccions estatals, així com dretà i regionalista mallorquí en eleccions autonòmiques i municipals.

Comptat i debatut, arribam a l'any 1983, moment en que establim la culminació del procés transicional al municipi de Santa Margalida. Concretament, 1983 és l'any en que un partit mallorquí, regionalista i sense vinculacions amb l'anterior regim aconsegueix vèncer al poble tant a nivell autonòmic com municipal: Unió Mallorquina. A més, és un moment de gran efervescència social i cultural, una bona mostra d'això és la inauguració de la nova biblioteca municipal del poble, l'aprovació de la iniciativa de creació d'un Centre Cultural a La Vila, la ratificació per a la tramitació d'entrega del títol de fill il·lustre de Santa Margalida al filòleg margalidà Joan Mascaró i Fornés, així com el fet que un nucli tan important del municipi com era Can Picafort ja comptava amb una revista de tirada mensual que duia tres anys en funcionament, deixant entreveure la consolidació cultural i social que els diversos nuclis urbans del municipi havien assolit en 1983. En definitiva, aquest és per a nosaltres l'any de consolidació de la democràcia i de maduració cultural i social del municipi de Santa Margalida.

10. Fonts

Pel que fa a les fonts consultades, hem fet servir documentació de l'Arxiu Municipal de Santa Margalida (AMSM), les referències i lligams concrets que han estat emprats surten reflectits al cos del treball: tant a les citacions de peu de pàgina com a les descripcions que es trobaran al peu de foto d'aquells quadres que comptin amb informació d'aquesta institució. Per altre banda, de l'Arxiu Parroquial de Santa Margalida (APSM) hem pogut consultar un recull de premsa amb notícies que feien menció al poble de Santa Margalida que varen ser seleccionades pel capellà de la parròquia Mateu Amorós.

11. Bibliografia

Alomar, Josep; Bordoy, Rafel i Morey, Cristòfol (2008). *Portals oberts al carrer*. Santa Margalida: Ajuntament de Santa Margalida.

Amengual Bibiloni, Miquel i Jordá Sánchez, Joan Pau (2014). «El independentismo en las Islas Baleares (1974-2011). Aspectos definitorios». *España en democracia: actas del IV Congreso de Historia de Nuestro Tiempo*. Pàgines: 359-370.

Aroca Mohedano, Manuel (2016). «El sindicalismo en la hostelería de Baleares: del franquismo a la democracia» *Historia, trabajo y sociedad*, 7. Pàgines 77-103.

Aznar i García, Ramon (2020). «Los inicios de la transición democrática valenciana». *Historia constitucional: Revista Electrónica de Historia Constitucional*, 21. Pàgines 277-299.

Bauçà Garau, Bernat (1999). *Porreres. Noves fites polítiques i culturals, 1970-1995*. Palma: Dissert.

Bergas, Xisco, Jaume Escalles, Antoni Mas [et al.] (2013). *Paper Blanc! Els darrers mesos de la República i la Guerra Civil a Santa Margalida*. Santa Margalida: Tintinnabula.

Bordoy i Pomar, Rafel (2002). *Ofici de ferrer, feina de batle: Pere Cladera (1910-1977)*. Palma: Gràfiques SIBA.

Caciagli, Mario (1983). «España 1982: Las Elecciones del cambio». *REIS*, 28/84. Pàgines: 85-118.

Cladera, Mateu (1983). «Inauguración de la oficina “Sa Nostra”». *Baleares*.

Capllonch, Antoni (1980). «Lleno en Ca'n Picafort para escuchar a Eric Burdon». *Diario de Mallorca*.

Capó, Pep (1983). «Próxima inauguración de la biblioteca municipal de Santa Margalida». *Diario de Mallorca*.

Capó, Pep (1983). «Joan Mascaró será nombrado hijo ilustre de la villa». *Diario de Mallorca*.

Climent, Picornell (2012). Joan Mascaró i Fornés i The Beatle (o George Harrison). *jcmlonja.balearweb.net*. [en línia]. <<http://jcmlonja.balearweb.net/post/112757>> [consulta: 9/04/2021].

Capó, Pep (1983). «Santa Margalida contará con un centro cultural». *Diario de Mallorca*.

Capó, Pep (1983). «Gabriel Cañellas izó la bandera de la Comunidad autónoma en Santa Margalida». *Diario de Mallorca*.

Casasnovas, Miquel Àngel i Ginard, David (2006). *L'època contemporània a les Illes Balears (1780-2005)*. Palma: Edicions Documenta Balear.

Castellano, Pablo (2001). *Por Dios, la patria y el rey, La Transición española*. Madrid: Temas de hoy.

Castellanos López, José Antonio i Aróstegui Sánchez, Julio (2007). *La transición democrática en Castilla-La Mancha (1976-1983). Proceso autonómico y construcción regional*. Toledo. Consejo Económico y Social de Castilla-La Mancha.

Comas Boyeras, Joana Maria (2018). *La transició a Sa Pobla. El camí cap a la democràcia (1973-1987)*. Sa Pobla: Ajuntament de Sa Pobla.

Company Matas, Arnau [et al.] (2014). «Prensa, turismo y transición democrática en las Islas Baleares». *El periodismo en las transformaciones políticas*. Pàgines: 233-246.

Contreras, Manuel i Cebrián, Enrique (2015). «La Ley para la Reforma Política: Memoria y legitimidad en los inicios de la Transición española a la Democracia». *Revista de Estudios Políticos*, 168. Pàgines: 77-114.

Del Río Morillas, Miguel (2015). «Los orígenes de Alianza Popular: entre el reformismo institucional y la extrema derecha neofranquista nacional-populista (1976-1979). Un estado de la cuestión». *Franquisme & Transició. Revista d'Història i de Cultura*, 3. Pàgines: 301-333.

de Vilallonga, José Luís (1993). *El Rey*. Barcelona: Plaza y Janés.

Edició *Europa Press* (2021). «Santa Margalida - Población: inmigrantes, emigrantes y otros datos sobre los habitantes de cada municipio» *epdata.es*. [en línia]. <<https://www.epdata.es/datos/poblacion-inmigrantes-emigrantes-otros-datos-habitantes-cada-municipio/3/santa-margalida/6644>>. [consulta: 23/03/2021].

EFE (2015). «Españoles, Franco ha muerto». *elDiario.es*. [en línia]. <https://www.eldiario.es/politica/espanoles-franco-muerto_1_2373215.html>. [consulta: 7/04/2021].

EFE (2011). «Las 18 horas que pusieron en vilo la democracia». *La Vanguardia*. [en línia]. <<https://www.lavanguardia.com/politica/20110222/54119355288/las-18-horas-que-pusieron-en-vilo-a-la-democracia.html>>. [consulta: 7/04/2021].

Estelrich, Félix (2009). «Història de la revista Can Picafort». *Els estudis i la premsa local al segle XXI*, 1. Pàgines: 79-81.

Ferri, Llibert (2006). *Memòria del fred: cròniques d'una transició*. Barcelona: Empúries.

Fuente, Ismael [et al.] (1983). *Golpe mortal: asesinato de Carrero Blanco y agonía del franquismo*. Madrid: El País.

Grandío Seoane, Emilio. 2015. «La maquinaria de la transición. Estado y Democracia: la UCD en Galicia» *Historia del presente*, 25. Pàgines 27-41.

Institut Balear d'Estadística (1995). *Resultats electorals 79/95: Eleccions Locals*. Palma: Institut Balear d'Estadística.

Juliá, Santos (1999). *Un siglo de España. Política y sociedad*. Madrid: Marcial Pons.

Labrador, German (2014). «¿Lo llamaban democracia? La crítica estética de la política en la transición española y el imaginario de la historia en el 15-M». *Kamchatka*, 4. Pàgines 11-61.

Lacomba, Juan Antonio (2008). «La historia local y su importancia» *I Congreso de Historia de Linares*. Pàgines: 455-470.

Man, Ronen (2013). «La microhistoria como referente teórico-metodológico. Un recorrido por sus vertientes y debates conceptuales». *Historia Actual Online*, 30. Pàgines: 167-173.

Marcos, Pilar (2006). «De cuando Alianza Popular nació con siete padrinos». *El País*. [en línia]. <https://elpais.com/diario/2006/10/08/espana/1160258413_850215.html> [consulta: 7/04/2021].

Marimon, Antoni i Busquets, Sebastià (dirs.) (2012). *Diccionari de partits polítics de les Illes Balears (1900-2008)*. Palma: Lleonard Muntaner.

Marimon Riutort, Antoni (2020). «La construcción del espacio político de la izquierda nacionalista en la Isla de Mallorca. Las elecciones municipales de 1979 y de 1983». *Historia Actual Online*, 53. Pàgines: 123-136.

Mas i Forners, Antoni (1993). «Expansión agraria, turismo y desagrarización en Mallorca durante el siglo XX. Una aportación a partir del estudio de una comunidad rural». *Segundo Congreso de Jóvenes Geógrafos e Historiadores*.

Mas i Fornés, Antoni (1998). «Transició política i canvi econòmic a la Mallorca turística: el cas de a Santa Margalida». *Simposi 25 anys Institut d'Estudis Baleàrics. La Transició a les illes Balears*. Pàgines: 283-288.

Mas i Forners, Antoni (2011). *El procés d'evolució urbana de la vila de Santa Margalida: de l'edat mitjana fins a l'actualitat*. Santa Margalida: Ajuntament de Santa Margalida.

Mena, Miguel (2015). «Una "OJEada" a la historia reciente». *SER*. [en línia].<https://cadenaser.com/emisora/2015/10/06/radio_zaragoza/1444148312_979648.html> [consulta: 14/04/2021].

Miralles Jaume, Juan (1973). *Evolución social económica agraria. Islas Baleares*. Palma: Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Baleares "Sa Nostra".

Molina, Daniel (2011). «La desintegración de la UCD: estado de la cuestión». *El Futuro del Pasado*, 2. Pàgines: 255-264.

Núñez Seixas, Xosé M. (2015). «¿Colonia o champú? El nacionalismo gallego en la transición democrática». *Historia del presente*, 25. Pàgines: 81-95.

Payeras, Miquel (1996). *Memòria viva: Mallorca des de la mort de Franco fins avui (1975-1995)*. Palma: Edicions Promomallorca.

Pérez Escolano, Víctor (2012). «La arquitectura de la democracia en Andalucía». *Cien años de arquitectura en Andalucía: el Registro Andaluz de Arquitectura Contemporánea, 1900-2000*. Pàgines: 60-73.

Pérez Serrano, Julio (2015). «Estrategias de la izquierda radical en el segundo franquismo y la Transición (1956-1982)» Dins *La Transición española. Nuevos enfoques parra un viejo debate*. Madrid: Biblioteca Nueva. Pàgines: 95-125.

Pieras Villalonga, Miquel i Vives Amer, Francesca (1997). «La Transició a Inca: aspectes polítics, 1975-1981» *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 4. Pàgines 15-34.

Piña Homs, Román (1988). «La lucha por la autonomía». Dins *Estudios sobre el Estatuto de Autonomía para las Islas Baleares*. Palma: Govern Balear. Pàgines: 9-36.

Preston, Paul. (sense data). «La Transición española» *Historia 16*. Pàgines: 1-42.

Quetglas Cifre, Antoni (2007). *La Transició democràtica a la Vall de Sóller (1973-1983)* d'Antoni Quetglas. Sóller: El Gall Editor.

Redacció *El País* (1982). «El Partido Socialista, con 201 escaños, consigue la mayoría absoluta para gobernar la nación». *El País*. [en línia].<https://elpais.com/diario/1982/10/29/portada/404694001_850215.html> [consulta: 8/04/2021].

Redacció *La Vanguardia* (2016). «Las Cortes franquistas se hacen el harakiri». *La Vanguardia*. [en línia].<<https://www.lavanguardia.com/hemeroteca/20161118/411940452844/espana-transicion-politica-ley-para-la-reforma-politica-adolfo-suarez-torcuato-fernandez-miranda.html>> [consulta: 7/04/2021].

Redacció *La Vanguardia* (2019). «Historia de la Constitución de 1978». *La Vanguardia*. [en línia].<<https://www.lavanguardia.com/politica/20191206/472047482134/dia-de-la-constitucion-constitucion-1978-historia-articulos-claves.html>> [consulta: 7/04/2021].

Rodríguez López, Sofía (1999). «La transición española: una reflexión desde el sur». *Revista de Humanidades y Ciencias Sociales del IEA*, 17. Pàgines 297-316.

Roque, Joana Maria (1983). «Tuñón de Lara, Sureda y Mascaró, nuevos doctores “honoris causa” de la Universidad». *Diario de Mallorca*.

Rubí, Antoni (2000). *En aquell temps...: la Vila abans de 1925* (diversos toms). Santa Margalida: Ajuntament de Santa Margalida.

Ruiz Romero, Manuel (1998). «La prensa de Andalucía durante la transición». *Ámbitos: Revista internacional de comunicación*, 1. Pàgines 231-251.

Salas Vives, Pere (2011). *Història de Pollença. Segle XX*. Pollença: Ajuntament de Pollença i Sa Nostra Caixa de Balears.

Segura i Mas, Antoni [et al.] (2006). *Memòria de la Transició a Espanya i a Catalunya*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Segura, Miquel (2019). *Cròniques margalidanes. Santa Margalida, Can Picafort, Son Serra*. Palma: Gràfiques Gelabert.

Unió Mallorca. «Història». Uniómallorca.com. [en línia].<https://web.archive.org/web/20100924132044mp_/http://uniomallorca.com/?id_section=165> [consulta: 8/04/2021].

Yeste, Elena (2010). «La Transición española. Reconciliación nacional a cambio de desmemoria: el olvido público de la Guerra Civil». *Historia Actual Online*, 21. Pàgines 7-12.

Ysàs, Pere (1994). «Democracia y autonomía en la transición española». *Ayer*, 15. Pàgines 77-107.

Ysàs, Pere (2010). « La transición española. Luces y sombras». *Ayer*, 79. Pàgines: 31-57.

Webgrafia

Associació de Premsa Forana de Mallorca

francescvcicens.com

Ministeri de l'Interior (infoelectoral.mir.es)

YouTube

12. Apèndix documental

Opció	Vots	Percentatge de vots del cens (%)
Sí	303.624	80,07
No	5.522	1,46%

Quadre 1: Resultat del Referèndum Projecte de Llei per a la Reforma Política de desembre de 1976 a les Illes Balears (font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior).

Opció	Vots	Percentatge de vots del cens (%)
Vots favorables al projecte de Llei sotmès a referèndum (SÍ)	2.566	83,91
Vots contraris al projecte de Llei sotmès a referèndum (No)	27	0,88
Vots en blanc	54	1,77
Vots nuls	4	0,13
Total vots (participació)	2.641	86,36
Total cens	3.058	-

Quadre 2: Resultat del Referèndum Projecte de Llei per a la Reforma Política de desembre de 1976 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 2843-4).

Partit polític	Vots obtinguts	Percentatge de vots del cens (%)
Unió de Centre Democràtic (UCD)	1.928	60,27
Unió Autonomista (UA)	211	6,6
Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)	155	4,85
Partit Socialista Popular - Unitat Socialista (PSP-US)	110	3,44
Federació de Partits d'Aliança Popular (AP)	65	2,03

Quadre 3: Resultat de les eleccions generals de juny de 1977 al municipi de Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior).

Opció	Vots	Percentatge de vots del cens (%)
Sí	282.598	62,78
No	15.251	3,39

Quadre 4: Resultat del Referèndum per a l'aprovació del Projecte de Constitució el 1978 a les Illes Balears (font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior).

Opció	Vots	Percentatge de vots del cens (%)
Vots contraris al projecte de Constitució sotmès a referèndum (No)	73	2,06
Vots en blanc	120	3,39
Vots nuls	59	1,67
Total vots (participació)	2.483	70,12
Total cens	3.541	-

Quadre 5: Resultat del Referèndum Projecte de Llei per a la Reforma Política de desembre de 1976 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 2843-5).

Partit polític	Vots obtinguts	Percentatge de vots del cens (%)
UCD	1.826	73,81
PSOE	384	15,52
Coalición Democrática (CD)	117	4,73
Partido Comunista de España (PCE)	33	1,33

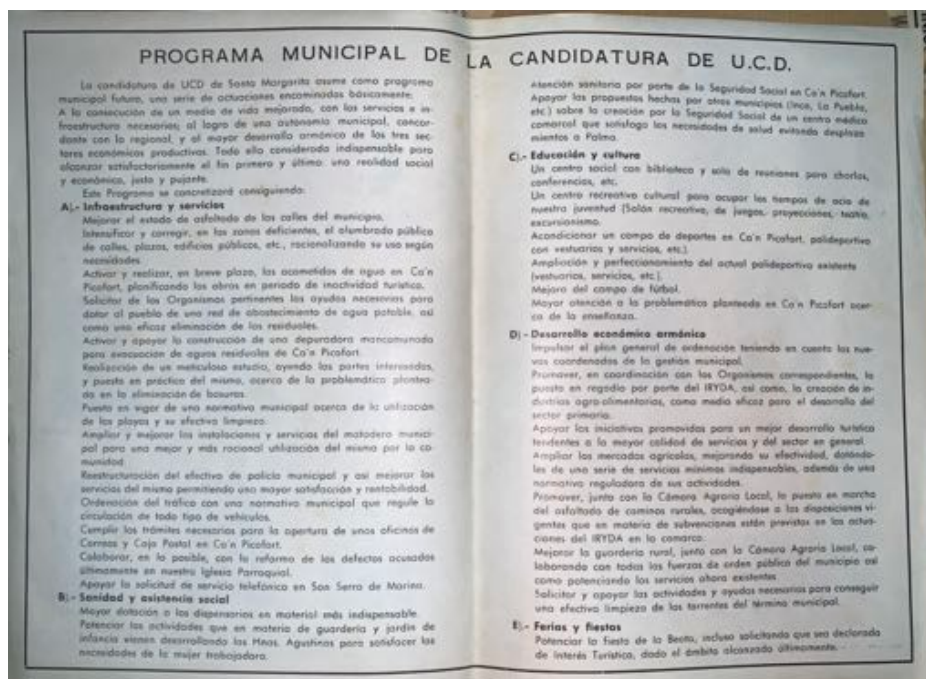
Quadre 6: Resultat eleccions generals març 1979 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior).

Partit polític	Líder de la candidatura	Vots obtinguts	Regidors obtinguts
UCD	Jaume Alós March	1.118	5
Grup Independent de Santa Margalida (La Beata) (GI)	Antoni Quetglas Frontera	850	4
PSOE	Antònia March Dalmau	515	2

Quadre 7: Resultat de les eleccions municipals de 1979 al municipi de Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 85).

Imatge 1: portada programa electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1979 (fons Arxiu Parroquial Santa Margalida).

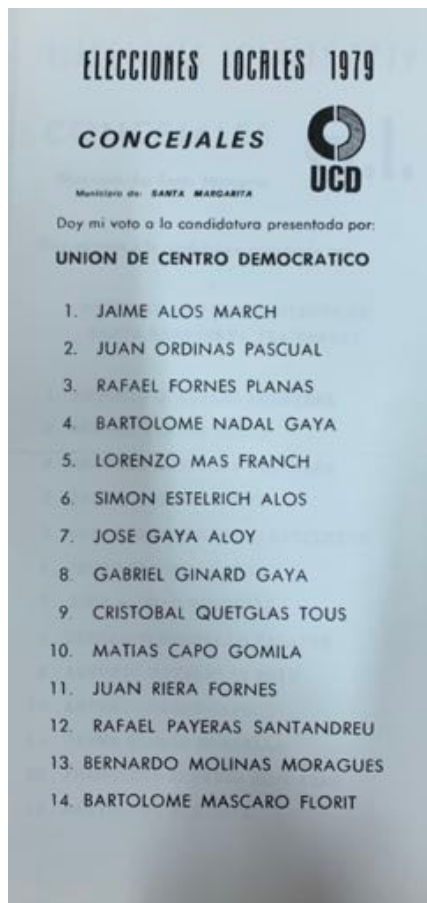
Imatge 2: interior del programa electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1979 (fons APSM).

Imatge 3: contraportada del programa electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1979 (fons APSM).

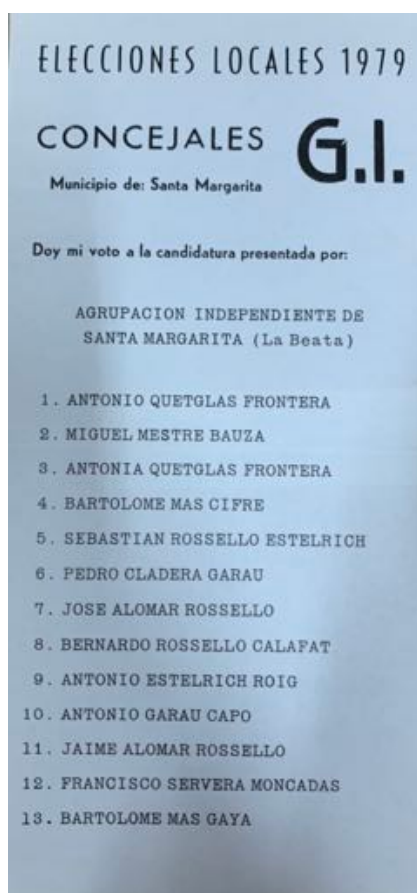
Imatge 4: full de candidatura del Grupo Independiente (La Beata) (fotografia Xisco Bergas Pastor).

Imatge 5: papereta electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1970 (font: APSM).

Imatge 6: papereta electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1970 (font: APSM).

Imatge 7: papereta electoral d'UCD per a les eleccions locals de 1970 (font: APSM).

Partit polític	Percentatge de vots obtinguts (%)
UCD	62,45
PSOE	25,80
CD	4,79
Círculos José Antonio	2,44
PCE	2,32
PSM	1,26
Moviment Comunista-Organització Esquerra Comunista	0,97

Quadre 8: Resultat eleccions preautonòmiques abril del 1979 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Balear d'Estadística).

Partit polític	Vots obtinguts	Percentatge de vots del cens (%)
Aliança Popular - Partit Demòcrata Popular (AP-PDP)	1.333	47,42
PSOE	810	28,82
UCD	403	14,34
Centre Democràtic Social (CDS)	184	6,55
Coalició Electoral PSM-Nacionalistes de les Illes (PSM)	19	0,68

Quadre 9: Resultat eleccions generals d'octubre de 1982 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior).

Partit polític	Líder de la candidatura	Vots obtinguts	Regidors obtinguts
Unió Mallorquina (UM)	Jaume Alós March	1.096	4
AP	Bartomeu Gayà Alomar	937	4
PSOE	Antònia March Dalmau	511	2
Unió de Margalidans Independents (UMI)	Antonio Roig Massanet	250	1

Quadre 10: Resultat de les eleccions municipals de maig de 1983 a Santa Margalida (elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 86).

Nom regidor	Partit polític
Antònia Quetglas Frontera	UM
Antoni Quetglas Frontera	UM
Miquel Sureda Estrany	UM
Bartomeu Gayà Alomar	AP
Bartomeu Ferragut Galmés	AP
Joan Monjo Estelrich	AP
Joan Perelló Ferragut	AP
Antònia March Dalmau	PSOE
Martí Monjo Servera	PSOE
Antoni Roig Massanet	UMI

Quadre 11: Nom i partit dels regidors que conformaren el nou ajuntament després de les eleccions municipals de 1983 (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 86).

Partit polític	Vots obtinguts	Percentatge de vots del cens (%)
UM	1.077	29,95
AP	1.046	29,09
PSOE	556	15,46
PSM	50	1,39
IU	10	0,28

Quadre 12: Resultat eleccions autonòmiques maig 1983 a Santa Margalida (font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'AMSM 86).

Imatge 8: ciutadans mallorquins concentrats a la Plaça Major de Palma el 29 d'octubre del 77 durant la celebració de la Diada per l'Autonomia (Font: Última Hora).

Imatge 9: Eric Burdon durant el concert que celebrà al Festival de rock de Can Picafort el juliol de 1980 (font: Diario de Mallorca).

CA'N PICAFORT

BOLETIN DE INFORMACION Y CULTURA / Núm. 1 / Diciembre 1980

Redacci3n y Administraci3n: Carretera Santa Margarita, s/n.

Imprenta Politiica, Trancoso, 3. Tel3fono 21 26 60. Palma de Mallorca / Dep3sito Legal P. M. 404-1980

*BON NADAL
I BONES FESTES*

El nostre peri3dic surt al carrer davant les festes de Nadal, i estem obligats, per aix3, a desitjar als nostres lectors unes bones festes de Nadal i un feli3 Any Nou de 1981.

Es cert que durant aquest temps -compagut amb el moviment de l'estiu- la nostra poblaci3n es reduida i pr3cticament son pocs els que vivim ara aqui. Però, també es cert que son molts els que durant l'hivern, i fins i tot durant les festes de Nadal, s'arrimen a Ca'n Picafort a obrir la seva casa, i si s'hi bon temps, a passar un ff de setmana, o més dies, amb la convicci3n de que Ca'n Picafort i ho també amb el fet i amb la quietud de Decembre.

Per tots els qui mou l'afecte, demanem al D3u fer-hom, pau, alegria, salut, feina, totes classes de prosperitat, i davant els dies de Bell3m, un sentit cristi3 d'una la seva vida.

I que l'any que s'acaba -l'any 1980- mes doni a tots els picafortins, i a tots els qui mou v3stren (que son molts) la bellesa del llum amb armonia, amb il3l3, i sempre amb un afecte de superaci3 i de noves realitats com a poble que som, passant per davant l'esperit aguil3 i de caduca moments.

Per la nostra part, voldriem acompanyar, a aquest poble un poc de m3s aprop, escoltant els seus batecs, les seves angories, i els plens de les seves noves esperes. Les nostres p3gines sempre estaran a punt per desitjar, llum, o glossar tot lo que valgui la pena.

(Molts d'afecte i bon Nadal!)

EDITORIAL

Como podemos observar en la fotograf3a de Ca'n Picafort, las casas, chalets y hoteles se encuentran dispersos a lo largo de la costa con la finalidad de tener lo m3s cerca posible el mar, este mar tan agradable en verano y a veces inquieto durante los meses de invierno. * Estamos cerca de Navidad y nos viene a la memoria la 3ltima visita de D. Lorenzo Vaneell, antiguo ec3nomo de esta Col3nia, qu3n dej3 muy clara su idea de uni3n y familia, si bien actualmente formar una gran familia con personas de muchos pueblos con distintos caracteres, diferentes maneras de pensar y costumbres es algo muy dif3cil y arduo. * No deseamos que surjan monitores, que esperzan a los cuatro vientos, como polen en Primavera, si hemos nacido bajo el signo de unos o de otros. Nuestra meta es informar y deseamos que nuestras p3ginas est3n abiertas a todos los que de alguna manera se sientan vinculados a Ca'n Picafort, y como es natural quedan invitados a colaborar con nosotros especialmente todos los Organismos Oficiales constituidos. Levantamos desde estas p3ginas nuestra bandera de uni3n y con ning3n signo pol3tico, pero tampoco nos consideramos independientes sino ligados a "tots es Ca'n Picafort3" esperando vuestra colaboraci3n y apoyo.

CA'N PICAFORT / 1

Imatge 10: portada del primer n3mero de la revista *Ca'n Picafort* (1980) (font: Associaci3 de Premsa Forana de Mallorca).

Santa Margalida NUMERO 40

REVISTA BIMESTRAL MARÇ 1997 • PREU 200 PTS.

- Torna "La Vila Abans de 1925".
- Una clínica assistencial a Sta. Eulàlia.
- Entrevista a Esperança López, directora de l'insítut.

Imatge 11: portada del darrer número (40) de la revista *Santa Margalida* (1997)
(font: Associació de Premsa Forana de Mallorca).

Imatge 12: ubicació de l'antiga Biblioteca Municipal de Santa Margalida
(font: Diario de Mallorca).

Imatge 13: Joan Mascaró realitzant la seva famosa intervenció al programa de la televisió britànica BBC *The David Frost Show*. Al centre de la imatge, Joan Mascaró i Fornes. Les cabelleres que des de la nostra posició trobam en primer lloc corresponen a: John Lennon (a l'esquerra) i George Harrison (a la dreta) (font: YouTube i francescvcens.com).

Imatge 14: fotografia d'arxiu de Joan Mascaró i Fornés durant els seus darrers anys de vida (font: Diario de Mallorca).

Imatge 15: Gabriel Cañellas hissant la bandera de les Illes Balears (font: Diario de Mallorca).